

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra technické a informační výchovy

Bakalářská práce

Tereza Jandějsková

Metodiky zpracování materiálů vycházející z tradičních řemesel

Olomouc 2022

Vedoucí práce: Mgr. Hana Bučková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 20.4.2022

.....

Vlastnoruční podpis

Děkuji Mgr. Haně Bučkové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost, cenné rady a připomínky při zpracování bakalářské práce a za čas, který této práci věnovala.

Obsah

Úvod	5
1. Charakteristika předškolního dítěte.....	6
1.1. Fyzický vývoj	6
1.2. Specifika myšlení a jednání	7
1.3. Představivost a fantazie	9
2. Kreativita.....	11
3. Technická výchova.....	13
3.1. Technická výchova z pohledu RVP PV	14
3.2. Metody a formy technické výchovy	17
3.3. Bezpečnost	20
4. Tradiční řemesla	22
4.1. Perníkářství	22
4.2. Pekařství – Vizovické pečivo	23
4.3. Hrnčířství	24
4.4. Barvířství	26
4.5. Papírenství	27
4.6. Mydlářství	28
4.7. Sklářství	29
5. Praktická část.....	32
6. Závěr.....	56
Seznam literatury	57
Seznam obrázků.....	61
Přílohy	63
Anotace	66

ÚVOD

Pracovní činnosti v mateřské škole mají v životě dětí nezastupitelné místo. Jejich hlavním úkolem je rozvíjet dětskou fantazii, kreativitu, rozumové poznání a také přispívat k rozvoji jemné motoriky, manuální a technické dovednosti. Probouzí v nich zájem a citový vztah k výtvorům lidské práce i k lidem, ale též k hospodárnosti a šetrnosti. Také si myslím, že je dobré, aby děti pracovaly s různými materiály a poznaly tak jejich vlastnosti.

Toto téma jsem si vybrala také proto, že modernizace v kombinaci s průmyslovou výrobou způsobila zánik některých tradičních řemesel. Ty, co ještě nezánikly, vidíme v jejich tradiční a ruční výrobě výjimečně. Je proto důležité seznámit děti v mateřských školách alespoň s některými tradičními řemesly a materiály, které z nich vychází.

Teoretická část je členěna na čtyři kapitoly, které na sebe navazují. První kapitola, charakteristika předškolního dítěte, je rozdělena na 3 podkapitoly. První podkapitola se zaměřuje na fyzický vývoj dítěte v předškolním věku, další podkapitola je zaměřena na specifika myšlení a jednání dítěte v předškolním věku a poslední podkapitola popisuje představivost a fantazii v tomto věku. Druhá kapitola pojednává o kreativitě neboli tvořivosti. Ve třetí kapitole se zabýváme technickou výchovou, která je rozčleněna na několik podkapitol. Nejprve se podíváme na technickou výchovu z pohledu RVP PV, dále na metody a organizační formy a nakonec na bezpečnost. Ve čtvrté kapitole jsou rozepsány tradiční řemesla, kde se zaměřujeme na historii řemesel a výrobu. Podkapitoly se zabývají hrnčířstvím, pernikářstvím, výrobou vizovického pečiva, barvířstvím, papírnictvím, mydlářstvím a sklářstvím.

Cílem teoretické části je blíže představit historii jednotlivých tradičních řemesel spolu s výrobou předmětů, které z nich vycházejí. Cílem praktické části je vytvořit metodické listy pro učitele mateřských škol a ověřit použitelnost těchto postupů s dětmi.

Praktická část bakalářské práce tvoří sedm vlastních metodických listů z materiálů, které vycházejí z tradičních řemesel. Tyto činnosti jsem měla možnost vyzkoušet v mateřské škole a vyhodnotit praktičnost pracovních postupů.

1. CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE

Pod označením „předškolní věk“ si představíme zpravidla dítě ve věku 3-6 let. Pokroky, které v tomto věku dítě dělá, nejsou tak velké jako v předchozích obdobích, jsou pro následující období velice zásadní. Je to období, kdy se dítě připravuje na školu. Získává a rozvíjí dovednosti, které uplatní při vstupu na základní školu (Blatný, 2017, s. 79). Dochází ke zpomalení a harmonizaci vývoje, individualita dítěte se také stává zřetelnější. Aktivita dítěte má už nějaký konkrétní cíl a je plánovanější. Velice rádi se učí, jsou živé, zvědavé a mají spoustu energie (Thorová, 2015, s. 381-382).

Předškolní věk je považován také za období přípravy na život ve společnosti a iniciativy, jehož hlavní potřebou je aktivita, činnost a spolupráce. Všechny vývojové změny, ke kterým dochází, se odráží ve hře. Je to také prostředek vzdělávání v tomto období. Konec předškolního období není určen pouze věkem dítěte, ale hlavně sociálně, nástupem do školy (Vágnerová, 2012, s. 177).

1.1. Fyzický vývoj

V této podkapitole se zaměříme hlavně na jemnou motoriku, která je v kontextu technické výchovy velice důležitá. Je potřeba se seznámit s vývojovými specifikacemi tohoto období. Tuto znalost využijeme při výběru metod, forem, ale také při postupu práce s těmito dětmi. Zmíníme také vývoj hrubé motoriky a seznámíme se s ní.

Jemná motorika se v průběhu předškolního vzdělávání rozvíjí a zdokonaluje. Dítě manipuluje s menšími předměty, jako jsou korálky, skládá různé mozaiky, manipuluje se stavebnicemi a velice oblíbenou se stává i modelína. Učí se stříhat s nůžkami, lepit, držet správně tužku, také držet správně příbor nebo si zavázat tkaničky. Díky těmto činnostem se jeho jemná motorika rozvíjí a dítě dokáže manipulovat se složitějšími předměty a materiály. Matějček (2005, s. 144) také poukazuje na atraktivnost nástrojů, které používají dospělí. Dítě tak velice přitahují činnosti jako krájení nožem, zatloukání hřebíků jako jejich tatínek nebo používání motyčky na zahradě. Zvláště při používání těchto nástrojů bychom měli dbát zvýšené opatrnosti a dávat na děti pozor.

Předškolní věk je označován za zlatý věk dětské kresby, a proto je to část, kterou nesmíme opomenout. Vývoj dětské kresby probíhá rychle a má svůj specifický průběh. Můžeme zde pozorovat vývoj kresby lidské postavy. Děti ve věku 3,5–5 let se nacházejí ve stádiu rané lineární dětské kresby. Na jejich obrázcích nás upoutá většinou nějaký výrazný detail, který je pro ně důležitý, jinak jde spíše o náčrty. Jak dítě stárne začíná si vytvářet svůj osobitý styl. Když se zaměříme na kresbu postavy, dítě zprvu kreslí tzv. hlavonožce, tedy hlavu a na ni napojené čtyři končetiny, postupem času začíná kreslit i trup (Thorová, 2015, s. 383).

Poslední, na co se zaměříme v souvislosti s jemnou motorikou, je rozvoj laterality horních končetin, tedy vyhraněnost levé nebo pravé ruky. Ve čtyřech letech si u většiny dětí můžeme všimnout, že začínají používat jednu ruku. V období od pěti let můžeme už zřetelně pozorovat vyhraněnost laterality horních končetin. Ustálí se však v deseti až jedenácti letech života dítěte (Bednářová, Šmardová, 2015, s. 6).

Protože hrubá motorika je úzce spojena s tou jemnou, měli bychom se na ni také zaměřit. Dítě předškolního věku skáče, běhá, chodí i po nerovném terénu, dokáže překonat různé překážky, zvládá chodit do schodů a ze schodů. Jeho pohyby se zdokonalují, jsou přesnější, elegantnější a plynulejší. Dokáže velice dobře pozorovat a napodobovat dospělého. To lze velice dobře využít při tvůrčích činnostech s dětmi a v rámci hrubé motoriky můžeme učit a rozvíjet speciální pohybové dovednosti. Je proto dobré v tomto období začít s lyžováním, plaváním, jízdou na kole nebo sporty jako je forbal, tancování, či gymnastika. Pohybová koordinace se projevuje i v sebeobsluze, dítě je samostatné v hygieně, oblékání a uklízí si po sobě (Mertin, Gillernová, 2015, s. 12,13).

1.2. Specifika myšlení a jednání

Z pohledu kognitivního vývoje se musíme pozastavit u Jeana Piageta, který rozdělil vývoj dítěte do několika stádií. „*Vývoj inteligence přirovnával k rozšiřující se spirále, vývoj probíhá za neustálého opakování stávajících a předchozích dovedností, až se dítě přesune do vyššího stádia.*“ (Piaget in Thorova, 2015, s. 256). My se ale zaměříme na jedno konkrétní, a to předoperační stádium. Piaget označil předškolní věk jako období názorného, intuitivního myšlení. Názorného, protože se zaměřuje na to, co vidělo nebo prožilo.

Intuitivní myšlení znamená, že dítě má svůj specifický styl, jakým vybírá a zpracovává informace. Blíže se na toto podíváme v následujícím rozdělení.

1. Způsob, jak a jaké informace vybírá

- Centrace – dítě je schopno uvažovat a přemýšlet pouze s jedním aspektem problému a nedovede se na problém podívat jinak a zahrnout více aspektů. Dítě nechápe a ani ve svém vývojovém stupni nemůže, proč by se na věci mělo koukat komplexněji. Například dítě nedokáže pochopit, že jeho maminku oslovuje jiné dítě „teto“: „To není teta ale maminka.“ Děti nejsou schopné logicky uvažovat. Projevuje se zde také egocentrismus, který je pro daný věk typický. Jeho názor a pohled na danou věc je podle něho ten jediný správný a vše vztahuje na sebe.
- Prezentismus – dítě předškolního věku nedokáže pracovat s minulostí nebo budoucností v pravém slova smyslu. Svět tedy vnímá v přítomnosti, tak jak jej vidí a představuje to pro něho určitou jistotu.
- Fenomenismus – dítě vnímá svět takový, jaký ho vidí.

2. Způsob, jak tyto informace zpracovává

- Absolutismus – neboli přesvědčení, že každé poznání musí mít definitivní a jednoznačnou platnost. Souvisí s potřebou jistoty.
- Arteficialismus – dítě je přesvědčeno, že všechno, co vidí vytvořil člověk. Dítě si myslí, že například hvězdy jsou na obloze proto, že je tam někdo dal.
- Antropomorfismus – přisuzování lidských vlastností neživým předmětům. Například: Sluníčko jde spát nebo přesvědčení, že plyšáka bolí noha.
- Magičnost – dítě si vysvětluje realitu prostřednictvím fantazie a mezi skutečností a fantazií nevidí rozdíl. Pro dítě předškolního věku jsou představy a imaginace velice důležité, vysvětluje si a vypořádává se s různými událostmi v jeho životě. Jeho fantazie je velmi pestrá, věří na strašidla, víly a další nadpřirozené bytosti (Vágnerová, 2012, s. 178,179).

Paměť převažuje mechanická, ale ke konci předškolního vzdělávání můžeme pozorovat náznaky úmyslné neboli záměrné paměti. Mechanickou pamětí si děti dokážou snadno zapamatovat například různé písničky, básničky, využít toho můžeme při nácvičku divadelních představení. Dítě si zapamatuje věci na základě přímé zkušenosti, tedy to, co je pro něj zajímavé (Mertin a Gillernová, 2015, s 16).

Dítě vnímá věci jako celek na základě předešlé zkušenosti, vlastní aktivity a experimentování. Jak už jsme zmiňovali, centrace se projevuje i u vnímání, kdy se dítě zaměří na jeden aspekt nebo detail, který je pro něj zajímavý. Čichové a chuťové vnímání se rozvíjí. Hmatové vnímání je pro děti v předškolním věku pořád velice atraktivní a souvisí s rozvojem jemné motoriky. Rozvíjí se také sluchová a zraková percepce, ta je velice důležitá pro vstup na základní školu a s ním spojený proces čtení a psaní. Co dítě ještě nedokáže, je rozlišování času. Jak už jsme zmiňovali, myšlení dítěte probíhá v přítomnosti. Ohledně budoucnosti mluví takto: „Ještě se dvakrát vyspím a pojedu do zoo.“ (Šimíčková – Čížková a kol., 2010, s. 76).

V tomto období nastává veliký rozvoj řečových dovedností. Počátek je charakterizován brebentěním a vyptáváním se. Dítěti předškolního věku výrazně narůstá slovní zásoba, v porovnání s tříletým dítětem, které je schopno používat až 1000 slov, pětileté dítě používá už okolo 5000 slov. Řeč se stává plynulejší a srozumitelnější. Roste zájem o komunikaci, dítě rádo vypráví zážitky, dokáže převyprávět pohádku na základě obrázků. V tomto období je pro děti typická otázka „Proč?“. S tím souvisí také zájem o okolí a rozvoj komunikace (Thorová, 2015, s. 387). Postupně mizí i výrazné dysgramatismy. můžeme však pozorovat problémy s některými písmeny. Ty se ale eliminují pomocí navštěvování logopeda a pravidelného cvičení mluvidel. S rozvojem komunikace přichází také rozvoj kognitivní složky, rostou zkušenosti i poznatky dítěte. Díky čtenému textu nebo popisu obrázku si dokáže představit žirafu, i když ji ve skutečnosti nikdy nevidělo. Komunikace souvisí také se socializací, dítě komunikaci používá hlavně k dorozumívání se s ostatními dětmi i dospělými (Mertin a Gillernová, 2015, s 16).

1.3. Představitost a fantazie

Pro děti jsou fantazijní představy velice důležité a pravděpodobně je už nikdy nebude využívat tak jako doposud. Jsou běžnou součástí každého jejich dne na rozdíl od nás dospělých. Jak víme, u nás se fantazie objevuje ve snech, ale rozhodně není běžnou součástí

našeho dne. Proč se zastavujeme zrovna u fantazie? Fantazie má v životě dítěte nezastupitelnou roli a úzce souvisí s tvořivostí neboli kreativitou, na kterou se v následující kapitole podíváme blíže.

Jak už jsme zmiňovali, děti neumí rozlišit mezi realitou a fantazií, často ji kombinují se vzpomínkami. Vysvětlují si tak realitu, která pro ně nemusí být vždy přijatelná nebo jí nerozumí. V důsledku toho se v tomto období setkáváme s konfabulací tzv. nepravé lži. Oni za to vlastně nemůžou, protože jsou přesvědčeni o pravdivosti toho, co říkají. Proto to nejsou lži v pravém slova smyslu a neměli bychom je za to trestat. Fantazijní představy se u dětí mimo jiné projevují ve více činnostech. Jedná se o kresbu, kterou jsme si popsali v předchozí kapitole v souvislosti s jemnou motorikou. Další kterou si zmíníme, je hra.

- Symbolická hra – slouží dítěti k tomu, aby uspokojilo svoje potřeby a přání, které v reálném světě upokojit nejdou. Může dát prostor své představivosti a vyrovnat se se situací, které nerozumělo po svém. Například se bojí pavouků, ve hře je ale ovládá, a tak se jich bát nemusí. Nebo může měnit význam předmětů podle toho, jak chce. Například lžička může mít podobu letadla, ale za chvíli například auta.
- Tematická hra – jsou to hry, kdy si děti hrají na něco. Například na kadeřnici, traktoristu, maminku, atd... Dostávají se tak do různých sociálních rolí.

Jako další jsou pohádky. Jsou psány tak, aby byl děj pro dítě srozumitelný a navazoval na jejich uvažování. Pohádky mají jasnou strukturu – dobro zvítězí nad zlem (Vágnerová, 2012). Díky pohádkám rozvíjíme dětskou představivost. Jsou totiž často předmětem hry dítěte a odráží se také v kresbě.

V tomto věku dítě čelí různým úzkostem a strachům. Je to způsobeno fantazijními představami, kdy je přesvědčeno o existenci bubáků a různých nadpřirozených bytostí. Proto potřebuje od dospělých cítit jistotu a bezpečí. Bojí se například i neznámých lidí, větru nebo zvířat (Thorová, 2015, s. 394).

2. KREATIVITA

Zaměříme se na oblast kreativity neboli tvořivosti, která souvisí také s technickou výchovou, je její součástí a bude se prolínat s následující kapitolou.

Je to schopnost, která je velice důležitá a je potřebné ji rozvíjet už od útlého věku. Bez kreativních lidí bychom se jako lidstvo těžko posouvali dál. Nebyly by žádné nové vynálezy a originální řešení různých problémů. Kdybychom chtěli najít jednu definici kreativity, tak se nám to nepovede, je jich totiž mnoho. Zmíníme si však jednu od T. Amabileové (In Žák, 2004, s.28) ta definuje kreativitu takto: „*Dílo nebo řešení problému se považuje za kreativní do té míry, do jaké je novým, užitečným, správným a přínosným řešením zadaného úkolu, a zároveň do jaké míry je úkol heuristický (objevný, originální, původní, předpokládající nové řešení) než algoritmičtý (známý úkol s rutinním řešením).*“

Dle Žáka (2004, s. 29) kreativitu neboli tvořivost charakterizujeme jako:

- Schopnost být originální, vymýšlet jedinečné nápady, řešení, nové věci.
- Postoj, který zahrnuje přístupnost novým věcem a změnám, přizpůsobivost situacím, ochotu riskovat a vyzkoušet různé nápady i za riziko, že se několikrát nepovede.
- Samotný proces, tedy vytrvalost, schopnost improvizovat a poznávat.

Ale jak vlastně poznáme kreativní osobnost? Stejně jako na všechno ostatní, i na toto máme kritéria. Jako první kritérium je originalita, tedy vytvořit něco nového, jedinečného, zkrátka originálního. Dalším kritériem je správnost postupu, výběru metod, dodržení parametrů i správnost samotného výsledku. Třetí kritérium je aplikovatelnost a užitečnost. A jako poslední hodnota neboli přínos pro společnost, a to nejen do přítomnosti, ale hlavně budoucnosti. Všechna tato kritéria spolu úzce souvisí, protože co je originální, ještě nemusí být užitečné.

Kreativita u dětí je podle Žáka (2004, s. 34) ovlivněna výchovou, individuálními zvláštnostmi a prostředím, ve kterém vyrůstáme. Už od narození můžeme pozorovat děti, jakými různě tvořivými způsoby objevují svět.

Jak jsme si řekli, kreativita je schopnost, a ta se dá rozvíjet. Z našeho pohledu je rozvíjení kreativity u dětí v mateřské škole jednou z nejdůležitějších věcí. Tvořivé projevy můžeme u dětí předškolního věku pozorovat při tom, jak dítě chápe svět okolo sebe a jak si doplňuje

určité mezery ve svých vědomostech. Samozřejmě neočekáváme, že dítě při aktivitách bude využívat tvořivost k tomu, aby něco nového vynalezlo, ale objevuje věci nové pro něj. Vycházíme z poznatku, že hra je zrcadlem dítěte, a to platí i u tvořivosti, která se v předškolním věku projevuje právě ve hře. Tvořivost můžeme pozorovat hlavně při činnostech, ve kterých dítě něco vytváří. Můžeme využít výtvarné a dramatické činnosti, domýšlení příběhů nebo veršů, ale také technické činnosti.

Vývoj tvořivosti můžeme rozdělit do třech stádií:

První vývojové stádium (pre-kreativní) – Vyznačuje se tím, že tvořivost není záměrná a je nezralá. Zahrnuje děti od narození do šesti let. Do tří let dítě objevuje svět pomocí smyslů, je to tedy začátek vzestupu kreativity. Od tří do šesti let je kreativita na vrcholu prvního vzestupu. Pro toto období jsou zásadní představy a fantazie, ve kterých tvořivé procesy můžeme pozorovat. A díky tomu děti poznávají a objevují svět.

Druhé vývojové stádium – Zahrnuje děti ve věku 6-8 let. V tomto věku děti nastupují do školy, kde hra není hlavním prostředkem k učení, dochází k poklesu míry kreativity.

Třetí vývojová fáze – od 10. až 11. roku žák začíná využívat tvořivost v pravém slova smyslu, stejně jako dospělí. Zde už můžeme pozorovat rozdíly v míře kreativity u jednotlivců (Hazuková in Nádvorníková, 2014 s. 133-136).

3. TECHNICKÁ VÝCHOVA

Protože žijeme v době, kdy bychom těžko dokázali fungovat bez techniky a technické výchovy, je důležité ji zařazovat do výchovně vzdělávacího procesu již v mateřské škole. Můžeme říci, že technická výchova je součástí celoživotního vzdělání. Věnujeme se jí spíše všeobecně a během procesu dochází k osvojování si vědomostí o technice, dovedností a správných návyků v manipulaci s technikou, vytváříme kladný postoj k technice a činnostem s ní spojenými. Vědomosti můžeme rozvíjet tím, že děti seznámíme s nástroji, pomůckami a technickým materiálem, který můžeme běžně využívat. Dovednosti pak rozvíjíme pomocí praktické zkušenosti, tedy manipulací s materiály, osvojování si různých technik, ale také komunikací a kooperací s ostatními. Dalo by se zjednodušeně říci, že vědomosti převedeme do praxe. V oblasti postojů rozvíjíme tvořivost, fantazii, představivost a navozujeme kladný postoj k technice (Havelka a Částková in Provázková Stolinská a kol., 2015, s. 68-69). Dá se říci, že: *„Obsah technické výchovy musí směřovat k porozumění souvislostem mezi technikou, společností, hospodářstvím a přírodou, umožňovat, aby vlastní aktivní činností žáka byla vytvářena ucelená schopnost účelného, prostředí nepoškozujícího, hospodárného a bezpečného užití komplikované techniky ve všech oblastech života – soukromé (domácnost, volný čas), veřejné i profesní.“* (Kropáč a kol., 2004, s. 30)

Pro děti předškolního věku je důležité se postupně naučit manipulovat s pomůckami a náčiním denní potřeby jako jsou nůžky, koště, nožik, sešíváčka, kladívko, lopatka, hrábě, a spousty dalších. Také je důležité poznat a tvořivě využívat materiály, které nás obklopují, jako je papír, plast, sklo, dřevo, přírodniny, atd... Pro děti v mateřských školách vybíráme činnosti, které jsou pro ně atraktivní a zajímavé – práce s různými materiály, téma dům nebo zahrada. Výběr činností závisí také na cíli technické výchovy, na možnostech a potřebách dětí, nových moderních trendech ve vyspělých státech. Také je důležité, aby došlo k propojení vědomostí i z jiných oblastí. Technická výchova pak pokračuje na základní škole v podobě předmětů, jako jsou pracovní činnosti, kde děti pracují různými tvořivými způsoby s technickými a přírodními materiály, ale také s různými nástroji a pomůckami. Ve všech činnostech se navazuje na předchozí zkušenosti a znalosti (Bajtoš a Pavelka, 1999, s. 23-25).

3.1. Technická výchova z pohledu RVP PV

V této podkapitole se zaměříme na provázanost Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) a technické výchovy. RVP PV je kurikulární dokument na státní úrovni, který je přístupný široké veřejnosti. Stanovuje hned několik funkcí (RVP PV, 2021, s. 5).

- Stanovuje podmínky a požadavky na vzdělávání.
- Určuje nám vědomostní a dovednostní základ, který by dítě mělo mít při ukončení předškolního vzdělávání.
- Tvoří rámeček pro tvorbu Školních vzdělávacích programů, které si každá mateřská škola tvoří sama. A každá Mateřská škola, která je zapsaná v rejstříku škol se podle něho musí řídit.
- Je závazný dokument, podle kterého se musí řídit nejen pedagogové, ale také zřizovatelé škol.

V RVP PV se musí každý pedagog umět velice dobře orientovat, aby zajistil všestranný rozvoj dítěte. Z hlediska technické výchovy se zaměříme na rozdělení RVP PV do vzdělávacího obsahu a cílů v podobě záměrů a výstupů – rámcové cíle, klíčové kompetence, dílčí cíle a dílčí výstupy.

Abychom si to více přiblížili, vše začíná u rámcových cílů, jsou to cíle v podobě záměrů a díky jejich každodennímu naplňování směřujeme k postupnému osvojování si základů klíčových kompetencí. Učitel tyto cíle nenaplnuje pouze v řízených činnostech, ale při jakémkoli působení v průběhu dne. V RVP PV (2021, s. 10) jsou rámcové cíle uvedeny jako:

- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání.
- Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost.
- Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.

Další cílovou kategorií jsou klíčové kompetence, které jsou vyjádřeny v podobě výstupů. V RVP PV (2021, s. 10) jsou klíčové kompetence definovány jako: „*Soubory*

předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince.“ V předškolním vzdělávání jsou vytvářeny elementární základy klíčových kompetencí, které jsou velice důležité pro budoucí rozvoj dítěte. K jejich postupnému naplňování pomáhají jak rámcové cíle, tak dílčí výstupy. V předškolním vzdělávání směřujeme k dosahování těchto kompetencí:

- Kompetence k učení;
- kompetence k řešení problémů;
- kompetence komunikativní;
- kompetence sociální a personální;
- kompetence činnostní a občanské.

VZDĚLÁVACÍ OBSAH RVP PV

Protože vzdělávací obsah je prostředkem vzdělávání v mateřských školách, ukážeme si právě jeho provázanost s technickou výchovou více dopodrobna. Vzdělávací obsah je rozdělen do pěti oblastí, které se navzájem prolínají, a je potřeba, aby pedagogové tyto oblasti v praxi propojovaly. Tímto propojením všech oblastí, a nejlépe i podmínek, bude vzdělávání efektivnější a přirozenější. V každé oblasti jsou čtyři navzájem propojené kategorie:

- Dílčí cíle – jsou to cíle, kterých chce učitel dosáhnout.
- Vzdělávací nabídka – jsou to činnosti, které slouží jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů.
- Očekávané výstupy – to, čeho chceme dosáhnout u dětí.
- Rizika – to, co nám může bránit v záměrech.

Teď už se podíváme blíže na jednotlivé oblasti a jejich provázanost s technickou výchovou z hlediska RVP PV:

Dítě a jeho tělo

Učitel u dítěte rozvíjí jemnou a hrubou motoriku, používání všech smyslů, zaměřuje se na osvojování si přiměřených praktických dovedností dítětem, poznatků o bezpečnosti při manipulaci s nástroji. Nabízíme dítěti manipulační činnosti s různými nástroji,

pomůckami a technickým materiálem, jak tradičním, tak netradičním. Dále konstruktivní činnosti (různé druhy stavebnic). Dítě na konci období předškolního věku dokáže rozlišovat pomocí smyslů (různé materiály), bez větších obtíží ovládat jemnou motoriku. Také zvládne jednoduché pracovní úkony a sebeobsahu, například si po sobě uklidit. Dává pozor jak na svoji bezpečnost, tak i bezpečnost svého okolí.

Dítě a jeho psychika

Tato oblast je členěna na tři kategorie – 1. jazyk a řeč, 2. poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace, 3. sebepojetí, city a vůle.

V podoblasti jazyk a řeč učitel podporuje u dítěte rozvoj komunikativních dovedností tím, že dítě dokáže mluvit na určité téma, komentuje postup práce a popisuje svůj výtvar nebo výrobek. Dítě pak na konci předškolního vzdělávání dokáže správně vyslovovat, mluvit plynule a smysluplně, hodnotit jak sebe, tak ostatní. V druhé podoblasti učitel rozvíjí představivost, fantazii, kreativitu, radost z objevování, zájem a zvědavost dítěte. S dětmi můžeme zkoumat vlastnosti předmětů a materiálů, hrát hry zaměřené na rozvoj kreativity, představivosti a fantazie (konstrukční a kognitivní činnosti, vyrábění) a v neposlední řadě také činnosti, díky kterým rozvíjíme schopnost řešit problémy různými způsoby. Dítě díky tomu dokáže využívat tvořivost a být nápadité, vydržet u činnosti, vymyslet více originálních způsobů řešení problémů a v tvořivých činnostech využívat svoji představivost a fantazii. V poslední podoblasti učitel u dítěte podporuje sebeovládání, aby dítě dokázalo ovládat svoje chování. Využívá k tomu různé výtvarné a tvůrčí aktivity. Dítě si pak zpravidla uvědomuje své silné a slabé stránky, dokáže přijímat kritiku i pochvalu, dokončuje činnosti a zachycuje své tvořivé prožitky.

Dítě a ten druhý

V této oblasti učitel seznamuje dítě s pravidly chování k druhým a také rozvíjí kooperativní dovednosti při tvořivých činnostech, kdy je potřeba si pomáhat. Činnosti mohou probíhat ve skupinkách, dvojicích nebo se všichni podílejí na jednom výtvaru. Také je při těchto činnostech potřeba půjčovat si věci, pomáhat si a být ohleduplný k ostatním. Tím se dítě učí komunikovat, spolupracovat s ostatními, vyjít si vstříc a navzájem se respektovat.

Dítě a společnost

Učitel rozvíjí u dětí schopnost žít ve společnosti ostatních, s tím také souvisí respektování pravidel. Dále učitel podporuje rozvíjení morálky, postojů a dovedností dětí, které jsou důležité pro začlenění se do společnosti. Také poznáváme prostředí, ve kterém žijeme, kulturu, lidi i umění. V technické výchově můžeme z hlediska nabídky činností využívat konstruktivní hry, tvůrčí činnosti, které rozvíjí nápady dětí, účastnit se různých projektů a exkurzí (například muzeum řemesel Letohrad). Dítě se pak dokáže začlenit do společnosti, ve které se nachází, zachycuje okolí pomocí různých výtvarných technik, materiálů a využívá k tomu tvořivost.

Dítě a svět

V poslední oblasti učitel seznamuje děti s okolím, ve kterém žijí a také vytváří pozitivní vztah k technice, která nás obklopuje. Využíváme k tomu různé exkurze po okolí, techniku jako jsou roboti, které máme k dispozici v mateřské škole, tablety nebo interaktivní tabuli. Také se seznamujeme s materiály (jak přírodními, tak umělými) a pomůckami pomocí různých experimentů, manipulací s nimi a jejich zkoumáním. Děti si tak osvojí poznatky o technickém prostředí, ve kterém žijí a vlivu člověka na prostředí okolo nás.

3.2. Metody a formy technické výchovy

VZDĚLÁVACÍ METODY

Slovo metoda pochází z řeckého „Methohos“, v překladu cesta nebo postup. Jednoduše se dá tedy říci, že metoda je cesta, která nás dovede k cíli. Je to základní prostředek, který ve vzdělávacím procesu využíváme. Volba metody závisí jak na zkušenostech pedagoga, prostředcích, které má k dispozici, tak na individuálních možnostech a potřebách dětí, jenž musí vypořádat. V průběhu historického vývoje se dominance metod samozřejmě měnila od nápodoby, přes metodu slovní – memorování, až dodnes, kdy dáváme přednost kombinaci metod tak, aby co nejvíce probíhala vlastní aktivita dětí. V současnosti můžeme nalézt celou řadu klasifikací metod, my si však zmíníme tu, která se využívá nejčastěji, tedy klasifikaci dle Maňáka (in Skalková, s. 184-185):

- Metody z hlediska pramene poznání a typů poznatků – aspekt didaktický.

- Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků.
- Metody z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický.
- Metody z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu.
- Metody z hlediska výchovných forem a prostředků.
- Aktivizující metody.

Protože všechny tyto metody nelze v mateřské škole využít, blíže si popíšeme pouze ty, které využíváme z hlediska technické výchovy v mateřské škole. Všechny metody, které si uvedeme, rozvíjí představy dětí a jejich fantazii.

Metoda slovní

První metoda, kterou si představíme, je metoda slovní. Protože ji pedagog využívá každý den, nepřekvapí nás, že ji využíváme i v rámci technické výchovy. Pedagog musí vždy dbát na správnou mluvu tak, aby ji přizpůsobil věku dětí. Využíváme jak metodu monologickou, tak dialogickou. Monologickou můžeme využít v případě, kdy dětem vysvětlujeme postup práce, upozorňujeme na bezpečnost, dáváme rady při samotné činnosti nebo popisujeme a představujeme pro děti nové materiály a úkony. Dialogickou pak například při hodnocení výrobků v komunitním kruhu (pocity, dojmy, co se nejvíce líbilo, proč) nebo při společném hledání problému (jak bychom daný výrobek mohli udělat jinak – barva, tvar, funkce).

Metoda názorně demonstrační

Je založena na cílevědomém pozorování dětí. Jedná se o metodu, u níž je potřeba plánovitá příprava pedagoga, která spočívá v dodržování určitých požadavků a zásad. Například bychom měli využít co nejvíce smyslů, nespěchat, přímo zapojit i děti a přizpůsobit proces věku dětí a jejich individuálním možnostem. Je důležité využít také slovní metodu (Šmelová a Prášilová a kol., 2018, s. 130).

Děti v mateřských školách ještě nevyužívají abstraktní myšlení, proto je k přímému poznávání nových věcí tato metoda ideální. Je vhodné zařadit tuto metodu v mateřské škole do úvodní části seznamování se s něčím novým, může také sloužit jako velice dobrá motivace. Využíváme obrázky, pokusy, modely, pozorování předmětů nebo jevů. Tímto způsobem děti seznámíme nejen s různými materiály, ale také pomůckami. Výhodou této

metody je to, že je pro děti velice atraktivní. Při správné a pečlivé přípravě pedagoga děti velice dobře udrží pozornost.

Metoda praktická

Tato metoda se vyznačuje přímou činností dítěte, kdy s předměty manipuluje. Do této metody zařazujeme různé montáže a demontáže s pomocí plánek, ale i bez nich, nejčastěji se stavebnicemi (Lego, Merkur, Seva a další). Rozvíjí u dětí technické myšlení. Tyto činnosti nejsou pouze pro kluky, je dobré je podporovat také u děvčat. Do této metody spadají i pracovní činnosti – vyrábění v dílničkách, ve třídách, používání různých materiálů a náčiní, práce na zahradě (sázení květin a bylinek). Je třeba zmínit také grafické a výtvarné činnosti, které se s technickou výchovou prolínají. Využíváme je například při dekorování výrobků, kde můžeme plně využít kreativitu dětí.

Hra

Jak jsme si již uvedli, hra je jako takové zrcadlo dítěte, můžeme sledovat, co ho zajímá, jaké jsou jeho vědomosti, dovednosti a postoje. Zařazujeme ji do nejvyužívanějších metod v mateřské škole hlavně proto, že je to přirozená aktivita dětí, ve které se rozvíjejí a seberealizují. Pedagog tuto aktivitu promýšlí a vhodně využívá k rozvíjení oblastí, které u dětí potřebuje. Hru lze realizovat téměř všude, jak v interiéru, tak v exteriéru a má mnoho podob.

V technické výchově si dítě prostřednictvím her osvojuje pracovní návyky a vytváří si k nim kladný postoj (Stolinská, Částková in Provázková Stolinská a kol., 2015, s. 179). Využíváme také konstruktivní hru, která se mění v závislosti na vývoji dítěte. Ve třech letech dítě staví různé brány, komíny a používá více kostek. Svůj záměr neřekne dopředu, ale až když je objekt hotový. Ve čtvrtém roce nejčastěji staví ohrady různého charakteru (garáže pro auta, ohrádky pro zvířata). Svůj nápad už říká dopředu a snaží se ho držet, i když občas záměr v průběhu stále mění. V pátém a šestém roce vidíme veliký posun zejména v tom, že konstruuje složitější stavby, drží se svého záměru a většinou si se stavbou dále nehraje. V tomto věku se dítě na činnost velice soustředí, opakovaně zkouší to, co se mu nedaří a postupně přechází do fáze, kdy objekty mají stěnu, schody, střechu aj. *„Konstruktivní hry přinášejí dítěti z pohledu vychovatele rozvoj strukturovaného myšlení, volbu postupných kroků a jejich ověřování, zapamatování a znovu vybavení vlastností materiálů a fyzikálních zákonitostí, rozvoj pozornosti, soustředění, přesnosti, prostorové orientace, vytrvalosti*

a schopnosti překonávat překážky. Ve skupinové konstruktivní hře 13 pak učí vysvětlit svůj záměr, argumentovat, přemýšlet nad připomínkami druhých.“ (Kotátková, 2005, s. 31)

ORGANIZAČNÍ FORMY

V nich se realizuje výchovně vzdělávací proces. Formy vybíráme v závislosti na cíli, metodě a celkovém výchovně vzdělávacím obsahu. Jak metody, tak i organizační formy, se mezi sebou vzájemně prolínají a lze je kombinovat. Vyjmenujeme si ty, které lze využít v mateřské škole:

- Frontální vzdělávání – pracujeme s celou třídou.
- Skupinové vzdělávání – rozdělení dětí do menších skupin.
- Kooperativní vzdělávání – spolupráce dětí.
- Individualizované a diferenciované vzdělání – organizace a uzpůsobení procesu na základě možností a potřeb dětí.
- Individuální práce – pracujeme pouze s jedním dítětem.
- Projektové vyučování – spolupráce dětí a pedagogů.
- Exkurze, vycházka, výlet.

V rámci technické výchovy lze říci, že využíváme všechny organizační formy. Výchovně vzdělávací proces můžeme realizovat s celou skupinou, ve více skupinkách (například po 4-8 dětech) nebo jednotlivě, každý sám. Důležité je zapojovat do procesu i spolupráci mezi dětmi, ať už jednotlivě mezi sebou, nebo ve skupinkách. Díky tomu rozvíjíme komunikační dovednosti a prosociální chování. Měli bychom brát ohled na individuální potřeby a možnosti dětí, podle toho pak tvořit skupinky a organizovat činnosti (Šmelová a Prášilová a kol., 2018, s. 130).

3.3. Bezpečnost

Podle Bajtoše a Pavelky (1999, s. 142) bezpečnost *„predstavuje súhrn opatrení, ktorých cieľom je predísť resp. odstrániť príčiny ohrozenia života a zdravia pracovníka (žiaka), vytvoriť a zabezpečiť tak bezpečné pracovné podmienky.*“ Protože v mateřské škole je bezpečnost velice důležitá napříč celým dnem, je zásadní věnovat tomu o to větší

pozornost při práci s technickým materiálem, různým náčiním a pomůckami. Při každé činnosti, kterou dítě vykonává, je možné riziko úrazu nebo jiného ohrožení zdraví. Právě proto je nezbytné děti upozorňovat na rizika nejen před každou činností, ale také preventivně. Mateřská škola má v této oblasti dvě povinnosti:

- Vychovat děti k tomu, aby si vštíply zásady bezpečnosti a hygieny práce.
- Připravit takové podmínky, aby nebyly ohroženy jak děti při práci, tak ostatní pracovníci.

Aby byla v co největší míře zabezpečena bezpečnost dětí, je potřeba dodržovat v rámci technické výchovy určité požadavky a doporučení. Pedagog musí dávat pozor na prostorovou organizaci a vybavení v závislosti na bezpečnosti (osvětlení, teplota, větrání, organizace vybavení). Zkontrolovat nástroje, náčiní a materiál, se kterým budeme pracovat. Pedagog by se měl účastnit různých školení týkající se právě bezpečnosti a hygieny práce. Před každou činností, hlavně když se jedná o manipulaci se složitějšími nástroji, upozornit na co si dát pozor, co nedělat, jak se s nástroji a náčiním zachází a ujistit se, že to děti pochopily. Zabezpečit nástroje jako například pilka, tavná pistole, ostré předměty, když nejsou předmětem řízené činnosti a v nepřítomnosti pedagoga. Opakovat si bezpečnost v průběhu práce. Zkontrolovat, popřípadě doplnit lékárničku. A v neposlední řadě umět poskytnout první pomoc (Bajtoš a Pavelka, 1999, s. 141-145).

4. TRADIČNÍ ŘEMESLA

Řemesla patří k lidstvu již od nepaměti a dodnes představují určitý způsob obživy. V průběhu historie se řemesla zdokonalovala a posouvala vpřed. Bohužel u některých přinesla modernizace zánik tradiční řemeslné výroby, kterou nahradily stroje, jako příklad si můžeme uvést cvočkářství. Některá řemesla začala s průmyslovou výrobou a některá si dochovala svou tradiční výrobu dodnes (Kocourek a Podhorský, 2018, s. 4).

Z hlediska etnografie je tradice považována za jeden z hlavních znaků lidové kultury. „Chápe ji jako princip neměnnosti, který provázel život prostého lidu.“ (Vondrušková a Vondruška, 2015, s. 11).

K řemeslné činnosti potřebujeme speciální náčiní, pomůcky a dovednosti. V některých řemeslech nalezneme také určitou tradici, která spočívá v předávání vědomostí a dovedností po generace. Popsat pojem řemeslo není ale tak jednoduché, protože ve středověku byl na řemeslo odlišný názor z pohledu venkova a města. Měšťané považovali za řemeslo prakticky každou práci, avšak venkované uměli a vykonávali většinu činností, které se později začali profesionalizovat, takže je jako řemeslo nebrali.

Řemeslníci se v průběhu středověku začali sdružovat do cechů, kde nebyli všichni řemeslníci. Člen cechu totiž musel bydlet ve městě, což velké množství řemeslníků nesplňovalo (skláři, dřevaři, ...). Výhod členství v cechu bylo několik, například spravedlivé rozdělování zakázek, určitou úctu ostatních lidí ve městě, ochrana před konkurencí a další (Kocourek a Podhorský, 2017).

4.1. Perníkářství

Historie

V dnešní době je pečení perníčku a jejich konzumace velice oblíbená záležitost a nebylo tomu jinak ani v minulosti. Základem perníku byl a je dodnes med, proto se perníkáři usazovali tam, kde bylo dostatek medu. Už ve 14. století byly perníky vyhledávané, první zmínky o jejich prodeji se objevily na posvícení v roce 1335, kde je prodávali tzv. „caletníci“. V průběhu 14. století působili perníkáři hlavně v Praze, kde jich bylo 18. Po husitských válkách nebyl takový odbyt perníků a perníkářů tak ubývalo, to trvalo téměř 100 let. Renesanční doba to však změnila a perníkářství jako řemeslo se začalo znovu rozrůstat. Perníkáři prodávali své výrobky na jarmarcích v různých městech. Lidé si perníky kupovali

nejen k jídlu, ale i jako dárky nebo dekorace, které si pověsili doma (Vondrušková a Vondruška, 2015, s.176-177).

První formy na pečení byly hliněné, a tak je používali i pernikáři. Protože perník není při pečení vystaven takovému žáru, začaly se používat vyřezávané formy dřevěné tzv. kladlubové formy. Nejlepší bylo dřevo z hrušky, které muselo dva až tři roky schnout. Motivy měly zprvu jednoduchý charakter, jak šel ale čas, složitost motivů se rozvíjela. Od 17. do 19. století se vyráběly formy s propracovanými detaily různých motivů. Nejčastější byly motivy milostné, tedy srdce, symboly svatby nebo biblické milostné motivy. Dalšími byly ženy, narození dítěte, nářadí, lovecká tematika, zvířata a také církevní motivy.

Na základě vyšší poptávky začátkem 20. století se výroba začala zvyšovat. Místo forem dřevěných se začala používat vykrajovátka z plechu taková, jaké známe dnes. Používala se při zdobení barvou. Postupně se výroba začala tak zrychlovat, že se na zdobení používal barvotisk. Dnes již umělecká výroba perníku skoro zmizela a zachovala se v malém množství pouze v některých regionech (Vlasáková, 1996, s. 24-28).

Výroba

Výroba perníku nebyla tak lehká jako dnes, vyžadovala zkušenosti. Perníkáři museli vybrat správnou mouku, med, různá koření a dobře spojit. Kvůli pověrčivosti se používalo 9 druhů koření, jak dovezené, tak i naše a téměř v žádném receptu nechyběl pepř (Vlasáková, 1996, s. 23). Těsto pak vyžadovalo odpočinek dlouhý až několik měsíců. Poté se těsto vtláčilo do dřevěných forem s různými motivy nebo z těsta pernikář modeloval různé figurky (oslík, ryba, ovečka, ...). Každý pernikář měl svůj recept, který dělal chuť jeho perníku originální (Vondrušková a Vondruška, 2015, s.176).

4.2. Pekařství – Vizovické pečivo

Historie

Výroba vizovického pečiva pochází z Valašska, přesněji z vesnice Vizovice, po kterém nese i název. Toto netradiční nejedlé pečivo vzniklo na základě potřeby uměleckého vyjadřování. Dle starých receptů se dříve vizovické pečivo dělalo z kynutého těsta. V peci pak figurky vyběhly při teplotě 250 °C. Dnes se vizovické pečivo v troubě vysouší. Zprvu se vyráběly pouze figurky, kterými se zdobily větší objekty, například vánoční stromeček. Každá zvířecí figurka měla svůj prastarý symbolický význam. Na konci 19. století se začalo

s výrobou větších věcí, jako byly například betlémy. Do roku 1914 se peklo převážně v zimě, kdy nebylo potřeba věnovat tolik času hospodářství a zajišťovalo to dobrou možnost přivýdělku. Vizovické pečivo se posílalo do různých měst na našem území, ale také do Vídně nebo Budapešti. Můžeme říci, že vizovické pečivo zažilo takové období temna za 2. světové války. Mouka byla tehdy nedostatkovým zbožím a výroba vizovického pečiva byla zakázána úplně. Pravý opak přišel v 60-80. letech 20. století, kdy byla výroba vizovického pečiva v rozkvětu. Poptávka po něm byla veliká, kupovali si ho jak obyvatelé Československa, tak i zahraniční turisté jako suvenýr. Výroba podléhala kontrole, kterou tvořila komise Ústřední lidové umělecké výroby. Kontrolovalo se tradiční zpracování a suroviny, také se nesměly používat žádné dekorace třeba v podobě korálků. Dnes se pořádají různé výstavy pečiva ve Vizovicích, ale také v Praze. A k příležitosti Velikonoc či Vánoc se vizovické pečivo tradičně objevuje v médiích nebo tisku (Halova Pékárna, 2014).

Výroba

Jde o ruční práci, takže se nepoužívají žádné formy. Využívá se pět technik zdobení. Je to stříhání, obtisk, řez, vpich a v neposlední řadě mašličkování. A teď k samotné výrobě. Výroba vizovického pečiva je z hlediska času velice náročná. Na výrobu vizovického pečiva jsou potřeba pouze tři suroviny a to mouka, voda a vejíčko na potření. Asi 250 gramů mouky se spojí s 100 ml vody. Těsto se musí velice dobře ručně propracovat, a to až několik hodin. Poté se vytvarují figurky, ty by se měly nechat několik hodin schnout. Figurky se pak potřou vejíčkem a dají se do trouby alespoň na tři hodiny při nízké teplotě sušit (Halova pekárna, 2014).

4.3. Hrnčířství

Historie

Hrnčířství a vytváření různých objektů z hlíny patří bezesporu k nejstarším řemeslům lidských dějin a jeho počátek spadá do mladší doby kamenné. Díky tomuto řemeslu, jehož využívaly různé kultury, které se v průběhu dob objevovaly na našem území, můžeme rozpoznávat a datovat jednotlivá období. V prvopočátcích patřil k základním tvarům kruh. Vyráběly se tak různé kruhové nádoby, a to bez hrnčířského kruhu, který ještě neexistoval. Hrnčířský kruh, jehož vynález byl pro toto řemeslo přelomový, vznikl v Egyptě ve 4. tisíciletí př. n. l. Byla to obyčejná deska, která se pomalu otáčela. Postupně se zdokonalil

a točil se rychle. Zpočátku se vypalovalo na otevřeném ohni. První pec, která se používala na vypalování předmětů, byla nalezena na území dnešního Iránu. To umožňovalo dosáhnout v kratším čase vyšších teplot. Její původ spadá do stejného období, jako vynalezení hrnčířského kruhu. Jak šel čas, řemeslo se vyvíjelo. Nejprve se vyráběly nádoby s jednoduchými geometrickými tvary, později se složitějšími tvary, přírodními motivy, lidskými figurami. Velkým přelomem bylo vynalezení bílého porcelánu v roce 618-907 př.n.l. a to v Číně. Porcelán se dostal na naše území díky rozvoji obchodu, ale nikomu z evropských hrnčířů nešlo napodobit dovážený porcelán. Přišli na to až roku 1708 dva Němci a postup se brzy začal šířit po celé Evropě (Weiß, 2007).

Ve středověku se vedle různých nádob začaly vyrábět také dlaždice a kachle. Vyráběly se jednoduché, ale také velice složité a propracované motivy. Dlaždice se vyráběly na podlahy, kachle na honosná kamna, především do zámků a paláců (Vondruškovi, 2015, s. 103).

Když bychom se více zaměřili na naše území, nové techniky a vynálezy k nám přišly s výrazným zpožděním. Například výroba nádob s barevnou glazurou, která vytvářela sklovitý povrch, k nám dorazila až ve 13. století, zatímco v jiných částech světa glazuru používali již ve starověku. Také začátek používání hrnčířských pecí je u nás spjat až se 13. a 14. stoletím. Porcelán se u nás začal vyrábět v 18. století. Později tu vzniklo několik továren a manufaktur zaměřených na výrobu právě porcelánu.

Dnes bychom mohli označit hrnčířství za zaniklé, aspoň tak, jak jsme ho znali z minulosti. Převažuje především průmyslová výroba. Výroba nádob s hrnčířským kruhem se vyskytuje velice málo a jsou to většinou malé dílny, které vyrábějí umělecké a užitkové předměty.

Výroba

K základním pomůckám při práci s hlínou patří miska s vodou, různé houbičky na úpravu povrchu a práce s hlínou. Můžeme zmínit také síta či štětce na zdobení, vyrobené z různých materiálů. Dále se používá hrnčířská jehla, struna na odřezávání hlíny, nůž, špachtle k tvarování detailů a další pomůcky, které bychom našli dnes téměř v každé domácnosti (Kocourek a Podhorský, 2018, s. 24-28).

Hrnčířská hlína se těží z ložisek jílu a je unikátní v tom, že se dá výborně tvarovat a vypalovat. Z těchto ložisek se těží také bílý kaolin, který se používá na výrobu porcelánu.

Před samotnou prací s hrnčířskou hlínou se nejprve musí odstranit všechny nečistoty, kamínky a pomocí hnětení se zbavit veškerého vzduchu uvnitř. Poté je hlína připravena k tvarování. Pro hrnčíře je velice důležitá jemná práce pomocí konečků prstů, kterými tvaruje celou nádobu. Zároveň si musí průběžně namáčet prsty, aby se s hlínou pořád dobře pracovalo. Hotové nádoby se nechají několik dnů volně schnout a poté se vypalují. Další fází je malování předmětů, nejčastěji se používá glazura, která dodá předmětu lesklý vzhled. Glazura se musí následně vypálit při vysokých teplotách (Sulzenbacherová, 2017, s. 6-7).

4.4. Barvířství

Historie

O barvení látek se snažili už v pravěku, a to pomocí uhlí a tuku ze zvířat. Zmínky o barvení hedvábí pochází ze starověké Číny už v 7. tisíciletí př. n. l., kde používali zelenou, modrou, černou a žlutou barvu. V Egyptě, Řecku a Římě bylo barvířství též na vysoké úrovni a také se k barvení využívaly rostliny nebo uhlí. Poté přišlo temné období středověku a až díky zemím blízkého východu a rozmachu obchodu se k nám dostávalo kromě koření i suroviny a nové techniky barvení látek. Můžeme zmínit například modré barvivo pocházející z listů rostliny Indigo, která se dovážela.

Po husitských válkách se toto řemeslo začalo rozvíjet ruku v ruce s dalšími dvěma profesemi, a to s běličí a mandlíři. V té době bychom tato řemesla našli hlavně ve městech. Kvůli silnému vlivu církve se zprvu nosily pouze tři barvy: bílá, černá a červená. Až později se začaly používat i jiné barvy. Barevné oděvy byly velice drahé, tak je nosili pouze bohatí lidé a na venkově se pouze bělilo. Na našem území se někdy barvíři rozdělovali na černobarvíře, ti používali tmavé barvy (černou, modrou a hnědou) a krásnobarvíře, ti používali zase světlé barvy (zelená, žlutá a červená). Od 16. století se toto řemeslo začalo rozšiřovat. To se změnilo s nástupem průmyslové revoluce, kdy se výroba přesunula do továren. Od té doby se barvířství, jakožto řemeslo, zachovalo pouze v malém množství, především v dílnách, kde využívají modrotisk. Až do 19. století se používala přírodní barviva, poté syntetická (Kocourek a Podhorský, 2017, s. 24).

Nyní se více zaměříme na techniku modrotisku na našem území. Tato nová technologie k nám dorazila v 18. století a získala si prvenství v evropské ženské módě skoro 100 let. Modrotisku se říkalo „čínský porcelán“, a to hlavně proto, že ho velice připomínal.

Šlo o velmi složitou techniku, kdy se vzory vtiskly do látky pomocí dřevěné formy a speciální hmoty tzv. pap. Když byl požadovaný vzor natisknut, obarvila se látka na modro a vymáchala v slabě kyselém roztoku, který rozpustil tzv. pap a objevil se bílý vzor. (Vondruškovi, 2015, s.128-129). Zprvu byly takto obarvené látky příliš drahé, a tak si je mohli dovolit pouze lidé z vyšších vrstev společnosti. Počátkem 19. století se modrotisk začal objevovat i na krojích. Dnes je modrotisk zapsán na seznam nehmotného světového kulturního dědictví UNESCO. Dodnes fungují pouze dvě dílny – Ve Strážnici a v Olešnici na Moravě (Toulavá kamera, 2019).

Výroba

Při barvení přírodními barvivy nikdy není jisté, jaký odstín dostaneme. Ovlivňuje to jak kvalita a množství vody, barviva i látky. Před samotným barvením je důležité látku máčet alespoň hodinu v mořidle. Dříve se využíval ocet nebo koňská moč (čpavek). Pak teprve se látka vložila do nádoby s barevnou směsí a louhovala. Poslední fází, a to velice důležitou, je sušení látky venku na vzduchu. Aby měla látka dostatečně sytou barvu, potřebuje hodně kyslíku.

Zmíníme si několik přírodních barev a z čeho se získávají. Modrá barva se získává z kořene rostliny Indigo nebo Borytu barvířského. Indigo pochází z tropického keře a toto barvivo je používáno již několik tisíc let. Červená se získává z kořene rostliny Mořeny barvířské, která se využívala k barvení již v antice. Žlutá barva se získává ze Šafránu. Protože byl dříve Šafrán příliš drahý, jako náhrada se používaly cibulové slupky (Sulzenbacherová, 2017, s. 38-39).

4.5. Papírenství

Historie

Papír je materiál, bez kterého bychom si dnes těžko představili běžný život. Každodenně ho používáme, ať už při čtení knih, sepisování smluv a v nespočtu dalších činnostech. Předchůdců dnešního papíru bylo několik. Zprvu lidé ve starověké Mezopotámii používali na psaní hliněné destičky, ty ale nebyly příliš praktické na uskladňování. Papyrus byl prvním předchůdcem dnešního papíru a podařilo se ho vyrobit v Egyptě. Rozšířil se a byl hojně využíván i ve starověkém Řecku a později v Římě. Časem se začalo psát na pergameny. Ty byly vyrobeny ze zvířecí kůže a lépe se na ně psalo, i když jejich výroba

patřila k poněkud nákladnějším. Byla to však Čína, ve které našli způsob výroby papíru podobnému tomu dnes, a to roku 105 př.n.l. Technika výroby se na starý kontinent dostala až na konci 13. století n.l.

První doložený obchod s papírem na našem území vznikl roku 1381. Ale až téměř o 100 let později se u nás začal vyrábět papír, a to ve Zbraslavi. Během 16. století se výroba papíru rozrostla do dalších papíren. Pro nás nejnámější je papírna ve Velkých Losinách, která se od roku 1596 až dodnes specializuje na výrobu ručního papíru. Výroba papíru byla zdoluhavá a trvala až 3 měsíce. Postupem času se od 18. století začala zrychlovat, hlavně díky využívání mechanizace a strojní výroby. Od poloviny 17. století papírny na našem území produkovaly skoro polovinu veškeré produkce v celé rakouské monarchii (Vondrušková a Vondruška, 2015, s.190). Papírny se postupně rozrůstaly a v polovině 19. století jich bylo na našem území 122.

Výroba

Postupů na výrobu papíru bylo více, podle toho, na co byl papír určen. Na výrobu papíru se dříve využívaly staré oděvy a textilie. Ty se vybělily, vypraly a rozstříhaly na malé kousky, hodily se do jámy, kde se nechaly několik týdnů hnit. Následně se hmota smíchala s vápnem a drtila ve speciálních dřevěných korytech. Následovala fáze vaření hmoty ve velkých nádobách. Pak se hmota přendala na speciální síto, kde odkapávala přebytečná voda. Papír se dal na savou podložku, která přišla i na vrch a na ni další papír. Po této fázi vznikl sloupec, který se dále lisoval. Poslední fází bylo u papíru na psaní vyhlazení (Kocourek a Podhorský, 2017).

4.6. Mydlářství

Historie

Protože špína je všudypřítomná už od počátku lidských dějin, není divu, že se s ní lidé snažili bojovat. Nejprve zkoušeli mísit vodu s různými materiály a látkami, jako třeba s hlínou, močí, či popelem. Dále se začala používat rostlina Mydlice lékařská, která pouští pěnu. Mýdlo využívali i ve starověkém Egyptě, jenom ne k mytí, ale protože věřili v jeho léčebné účinky. Mýdlo začali používat k odstranění zápachu a špíny, ve starověkém Řecku. Ve starověkém Římě začalo být mýdlo velice oblíbené ve veřejných lázních, a tak zde začala řemeslná výroba. Bohužel kvůli rozpadu Římské říše výroba a používání mýdla na čas zaniklo a s ním i hygienické návyky.

V průběhu středověku se mýdlo považovalo za škodlivé, za což mohla z velké části katolická církev. Využívalo se pouze k praní stažených kůží. Po dlouhé odmlce se mydlářství začalo objevovat až ke konci středověku. Na našem území se toto řemeslo rozvíjelo v době Lucemburků. Přelomový byl u nás rok 1464 v Praze, zde působili první mydláři. Než však lidé opět začali používat mýdlo k osobní hygieně, nějakou dobu to trvalo. Centrem kvalitní výroby mýdla se stala Francie. Na konci 18. století se postupně začala, díky vzrůstající poptávce a novým technikám, výroba mýdla přesouvat do průmyslové výroby. V druhé polovině 19. století začali výrobci přidávat do mýdel voňavé přísady a mýdlo mělo i estetičtější podobu. Je třeba zmínit také mýdla, která se vyráběla u nás. Velice známé mýdlo i dnes je „mýdlo s jelenem“, které se ve velkém začalo vyrábět na konci 19. století.

Výroba

K výrobě mýdla se dříve používaly dvě suroviny. První byl popel z tvrdého dřeva, který se louhoval v horké vodě. Druhou přísadou byl živočišný tuk, ten se získával při zabíjení zvířat a následně se vařil s vodou do té doby, než se tuk rozpustil a na hladině zůstal pouze tuk čistý. Pak už stačilo smíchat v nějaké nádobě obě suroviny ve správném poměru a bylo hotovo. Výsledné mýdlo plnilo svou funkci, ale bylo řídké a trochu zapáchalo (Kocourek a Podhorský, 2017, s. 86-90).

Výroba mýdla v dnešní době je, ač se na první pohled nezdá, velice složitá věc. K výrobě mýdla je potřeba dostatečná znalost chemie. K výrobě potřebujeme tuky, které se kombinují tak, aby mělo mýdlo co nejlepší vlastnosti. Používají se jak rostlinné, tak živočišné tuky. Další důležitou přísadou je hydroxid, u kterého se musí přesně vypočítat množství. Nesmíme zapomenout také na správný poměr vody. Tyto tři hlavní suroviny se smíchají a mýdlo se vytvoří, buď metodou „za studena“ nebo „za tepla“. Poté se mohou přidat další suroviny na změnu barvy nebo vůně (Řemeslná mýdlárna – čarovný mlýn, 2016).

4.7. Sklářství

Sklo v jeho čiré podobě v přírodě nenalezneme, a proto je tak unikátní, musí se nejprve vyrobit a až pak opracovat. Oproti ostatním materiálům jako je například hrnčířská hlína nebo kámen, které nalezneme v přírodě a pak je stačí jenom opracovat. Sklo v přírodě nalezneme v podobě horského skla nebo obsidiánu, nazývaného také jako sopečné sklo (Vondruška, 2002, s. 15). Dalším druhem skla je Vltávín, vznikl před 14,5 miliony let, po dopadu asteroidu na zem (Kocourek a Podhorský, 2018, s.64).

Historie

Počátky výroby skla lidmi spadají do 3. tisíciletí př. n. l. v Mezopotámii, především skleněné korálky a jednoduché přívěsky. Z této země se sklářství rozšířilo do dalších zemí, jako je Řecko, Egypt a Sýrie. Ve 4.-1. stol. př. n. l. přišel velký rozmach sklářského řemesla a centrem se stala Alexandrie v Egyptě. Působili zde sklářští mistři z Mezopotámie a Sýrie, také se tu vynalezla nová technika tzv. emailové malby. Kolem oblasti palestinsko-syrského pobřeží v 1. stol. př. n. l. se objevila také technika foukaného skla se sklářskou píšťalou, která je dodnes hojně využívána při práci se sklem. Vrchol sklářského řemesla ve starověku bylo období Římské říše, kde se řemeslo rozšířilo do celého impéria. Hojně se využívala technika foukaného skla. Vyráběly se předměty užitkové i umělecké s nejrůznějšími motivy a technikami. Sklo se stalo běžně dostupným i průměrně bohatým lidem. Období mezi 8.-10. stol. n. l. můžeme nazvat jako období temna sklářského řemesla. Ve středověku, od 13. stol. n. l., se centrem výroby skla staly italské Benátky. Přicházeli sem skláři z různých koutů Evropy a objevilo se zde hodně nových technik výroby a zpracování skla. Kolem 17. století začalo sklářství v Benátkách upadat, mohlo za to nahrazování skla křišťálem, které se vyrábělo na českém území (Vondruška, 2002, s. 75-110).

Zaměříme se více na území dnešní České republiky, kde k nejstarším objevům z tohoto odvětví patří skleněné korálky. Co se týče sklářských dílen, tak nejstarší byly v keltských oppidech – v Němčicích nad Hanou, ve Strakonících u Berouna a na Starém Hradisku na Moravě. Od 13. století se začalo na našem území vyrábět tzv. lesní sklo, které v té době svou kvalitou předčilo celou Středoevropskou výrobu. S tím souvisí také zakládání skláren, některé vyvážely své výrobky do celé křesťanské Evropy. Od 16. století u nás začaly vznikat sklářské rody, můžeme zmínit rod Friedrichů, Wanderů nebo Preisslerů (Kocourek a Podhorský, 2018, s.72).

Jak už jsme zmiňovali, v druhé polovině 17. století se v českých zemích objevila a začala výroba nového druhu čirého křišťálového skla. Bylo žádané hlavně pro jeho vysoký lesk, čírost a umožňovalo rytí nebo broušení. Začalo se vyrábět v několika hutích a pro barokní období bylo honosné křišťálové sklo jako dělané. Nejčastěji se vyráběly masivní poháry a číše. České křišťálové sklo se stalo v Evropě velice žádané, hlavně pro svoji kvalitu a toto výsadní postavení si udrželo téměř sto padesát let. Ze skla se vyráběly různé lahve, karafy, misky, talíře. Krize sklářského řemesla přišla začátkem druhé poloviny 18. století. Byla způsobena politickými problémy v Evropě, především napoleonskými válkami.

Převažovala tak poptávka po levném skle s jednoduchými motivy (Vondruška, 2002, s. 121-130). Během 19. století se české sklo ve světě dostalo zpět na vrchol. Počátkem 20. století čeští skláři dostávali různé ocenění na výstavách v Paříži. Po druhé světové válce byly všechny sklárny znárodněny (Kocourek a Podhorský, 2018, s.64-70).

Současnost

V dnešní době pod pojmem „české sklo“ můžeme vidět výrobu užitkového skla a bižuterie, u kterých je důležitá ruční práce a preciznost.

Výrobky sklářského průmyslu v České republice:

- Ploché sklo – zrcadla, izolační dvojskla nebo trojskla, nábytková skla, skla pro solární techniku, lakovaná skla do exteriéru nebo interiéru.
- Obalové sklo – pro nápojové lahve, sklo pro potravinářský, kosmetický, farmaceutický a chemický průmysl.
- Skleněná vlákna
- Užitkové sklo – umělecké sklo, broušený křišťál, ručně vyráběné užitkové sklo, historické repliky, hutní sklo atd.
- Ostatní sklo –technické a laboratorní přístrojové sklo, ochranné svářečské sklo, optické sklo atd. ... (Asociace sklářského a keramického průmyslu, 2022).

5. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce se skládá ze sedmi vlastních metodických listů. Jsou vytvořeny tak, aby se daly prakticky využít a naformulovat na různá témata. Děti si tímto způsobem vyzkouší práci s několika různými materiály, které vycházejí z tradičních řemesel. Každý metodický list obsahuje: časovou náročnost, věk dětí, dopomoc, očekávané a konkretizované výstupy, pomůcky, materiály, motivaci, bezpečnost, popsany postup práce a foto postup. Hlavním cílem praktické části je ukázat využitelnost materiálů vycházející z tradičních řemesel v mateřské škole a ověřit použitelnost těchto metodických listů s dětmi. Ověřování probíhalo v rámci souvislé praxe v mateřské škole Výprachtice se staršími i mladšími dětmi, ve věku 3-6 let. Obrázky a fotografie v metodických listech jsou vytvořené a pořízené autorkou.

Perníčky

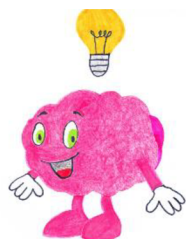
Autor: Tereza Jandejsová

Kdo může vyrábět: Děti od 3-4 let

Dopomoc: Mladším dětem při válení těsta.

Zvládneme to za: 1,5 hodiny

DĚTI SE NAUČÍ:

Obr.1–Mozek (ilustrace autor).

Očekávané výstupy: Pozná metodou pokus omyl různé pracovní postupy, materiály a nástroje.

Bezpečně užívá elementární technické vybavení v domácnosti.

Konkrétní dovednosti: Manipuluje s válečkem a vykrajovátky.

Udrží pozornost a soustředí se na činnost.

Zdobí perníčky.

MOTIVACE:

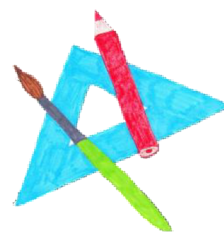
Motivační rozhovor s dětmi.

- Řekneme si, co všechno do těsta na perníčky patří (mouka, vajíčko, cukr, med, máslo, koření).
- Můžeme si říct, odkud jednotlivé suroviny pochází.
- Kdy se nejčastěji pečou perníčky?
- Kdo z dětí už někdy perníčky pomáhal péct a zdobit.

CO BUDEME POTŘEBOVAT:

Materiály: Těsto na perníčky, krém na zdobení, mouka, vajíčko.

Pomůcky: Vykrajovátka, válečky, sáčky na zdobení, plech na pečení.

Obr. 2 - Pomůcky (ilustrace autor).

BEZPEČNOST:

- U válání těsta je potřeba děti upozornit, že váleček musí držet obě ruce.
- Při zdobení perníčků si děti mohou umazat oblečení.

PRACOVNÍ POSTUP:

1. Každý stoleček bude mít kus těsta, které si nejprve podsype moukou a následně vyválí (každé dítě si postupně zkusí válet).
2. Těsto máme vyválené a děti mohou začít vykrajovat. Upozorníme je, aby vykrajovaly jedno vedle druhého a byly tak co nejmenší mezery.
3. Když máme vykrajeno, perníčky položíme na plech vyložený pečícím papírem.
4. Pečeme v troubě při 160 °C, deset minut.
5. Po upečení perníčky potřeme vajíčkem.
6. Sedneme si ke stolečkům a rozdělíme dětem perníčky.
7. Každému dáme sáček s krémem a děti mohou začít zdobit.

FOTO - POSTUP:

Obr. 3 - pečení perníčků 1 (foto autor).

Obr. 4 - pečení perníčků 2 (foto autor).

Obr. 5 – pečení perníčků 3 (foto autor).

Obr. 6 – pečení perníčků 4 (foto autor).

Obr. 7 - pečení perníčků 5 (foto autor).

ZROJE:

- DOSTÁL, Jiří, Hana SPLAVCOVÁ, Miroslav BARTOŠEK a Pavlína ČÁSTKOVÁ. *Očekávané výstupy učení* [online]. 2020 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1dJ9g6PcGQd_799V-AWydD9IFX0L2usDI/view.

Karnevalová maska

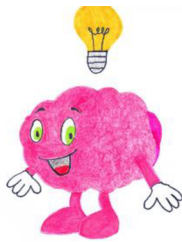
Autor: Tereza Jandějsková

Kdo může vyrábět: Děti od 5 let

Dopomoc: Když bude potřeba, pomůžeme při vykrajování dírek na vlasy, pomocí brčka. Také pomůžeme s uvazováním bavlnek na masce.

Zvládneme to za: 3-4 dny

DĚTI SE NAUČÍ:

Očekávané výstupy: Modeluje 3D modely prostřednictvím plastických hmot.

Upravuje povrchy materiálů nanášením barev.

Konkrétní dovednosti: Vytvaruje těsto do požadované tloušťky.

Manipuluje s vykrajovátkem a brčkem.

Uváže uzel.

Manipuluje se štětcem.

Nanáší barvu na masku dle své fantazie.

MOTIVACE:

- Hra Klaun řekl (obdoba Šimon řekl).
 - Paní učitelka si stoupne čelem k dětem.
 - A začne hru větou „Klaun řekl, ...“ – doplní pokyn k pohybu a udělá ho.
 - Smyslem hry, je předvést daný pohyb jenom pokud věta začíná - ‘‘Klaun řekl’’.
 - Kdo předvede pohyb, aniž by to řekl klaun, vypadne a půjde na stranu. Může pořad cvičit s dětmi a mást je.

CO BUDEME POTŘEBOVAT:

Materiály: Hladká mouka, voda, tempery, bavlnky, špejle.

Pomůcky: Pečící plech štětce, velké brčko, pečící papír, vykrajovátko (kruh, hvězdička, ...).

BEZPEČNOST:

- Při malování temperami, je třeba děti upozornit, aby si vytáhly rukávy a byly s barvou opatrné.

Pracovní postup přípravy těsta na vizovické pečivo:

- Těsto si připravíme předem bez dětí (na 10 dětí – cca 2 kg mouky).
- 1. Smícháme hladkou mouku s vodou, na 250 g mouky – 1 dcl vody.
- 2. Vypracujeme ručně kompaktní těsto.

Pracovní postup:

1. Budeme pracovat po skupinkách u jednoho stolečku.
2. Každému dáme stejný kousek těsta (cca 200 g).
3. Těsto si každé dítě podsype moukou a vytvaruje do kulaté nebo oválné placky – těsto musí být silnější.
4. Každý si následně uloupne menší kousek těsta a vytvaruje z něho kuličku (nos), kterou připevní na placku.
5. Pomocí vykrajovátko vykrojíme dva otvory na oči.
6. Brčkem vykrojíme otvory na vlasy (maximálně 10 otvorů).
7. Masky dáme opatrně na plech s pečícím papírem. Ke každé masce, na pečící papír, děti podepíšeme.
8. Plech s maskami dáme do trouby na 3 hodin při teplotě 50 °C, poté je otočíme a ještě 1 hodinu dosušíme.
9. Těsto po vytažení z trouby bude měkké, toho využijeme a vsuneme do těsta tři špejle – držátka k masce.
10. Pro silnou tloušťku těsta, dáme masky schnout na teplé místo ještě další dva dny.
11. Děti si masku mohou namalovat libovolnými barvami.
12. Po zaschnutí do každé dírky protáhneme bavlnku (učitelka) a uvážeme.

FOTOPOSTUP:

Obr. 8 - výroba masky 1 (foto autor).

Obr. 9 - výroba masky 2 (foto autor).

Obr. 10 - výroba masky 3 (foto autor).

Obr. 11 - výroba masky 4 (foto autor).

Obr. 12 - výroba masky 5 (foto autor).

Obr. 13 - výroba masky 6 (foto autor).

Obr. 14 – výroba masky 7 (foto autor).

Obr. 15 – výroba masky 8 (foto autor).

Zdroje:

- Legendární vizovické pečivo zvládnete upéct i doma, ale snadné to není. *IReceptář.cz* [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 14.12.2019 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.ireceptar.cz/hobby/vizovicke-pecivo-recept-na-testo-tvary-vanocni-ozdoby-20191215.html>
- DOSTÁL, Jiří, Hana SPLAVCOVÁ, Miroslav BARTOŠEK a Pavlína ČÁSTKOVÁ. *Očekávané výstupy učení* [online]. 2020 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1dJ9g6PcGQd_799V-AWydD9IFX0L2usDl/view.

Zvoneček

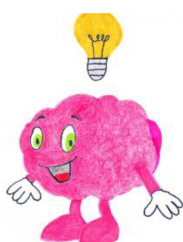
Autor: Tereza Jandějsková

Kdo může vyrábět: Děti od 4 let

Dopomoc: Dětem nalepíme nos a uši tavící pistolí, starší děti si mohou nalepit nos samy, ale pouze za přítomnosti učitele.

Zvládneme to za: 30 min

DĚTI SE NAUČÍ:

Očekávané výstupy: Upravuje povrchy materiálů nanášením barev.

Uklidí po sobě, udržuje pořádek, zvládá jednoduché úklidové práce.

Konkrétní dovednosti: Nanáší barvu houbičkou a štětcem na květináč.

Drží správně fixu – špetkový úchop.

Záměrně se soustředí na činnost.

Uklidí si po sobě místo – utře ubrus, vymyje houbičku, uklidí fixy.

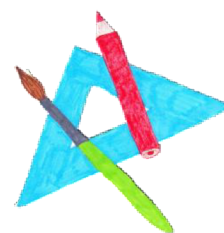
MOTIVACE:

- Seznámíme děti s hrnčířským řemeslem v komunitním kruhu.
 - Přečteme dětem pohádku – Nová umazaná Kamarádka (Sluníčko, 2022, s.16-17).
 - Vysvětlíme si, co je to hrnčířský kruh a keramická pec.
 - Můžeme si ukázat výrobky z hrnčířské hlíny (hrnek, mistička, květináč, ...).

CO BUDEME POTŘEBOVAT:

Materiály: Velký korálek, hliněný květináč, bavlnka, špejle, víčko od PET lahve, širší špejle od nanuků, kulička na nos.

Pomůcky: Akrylové barvy, štětec, houbička na mytí nádobí, fixa, malé nůžtičky.

BEZPEČNOST:

- Upozornit děti, že s květináči musíme zacházet opatrně, aby nám neupadly a nerozbily se.
- Upozornit děti, aby si vytáhly rukávy a neumazaly si oblečení.
- Dbát zvýšené opatrnosti při lepení s tavnou pistolí se staršími dětmi.

VYTVORENÍ POLOTOVARU ZVONEČKU:

1. Z víčka od PET lahve odstříhneme strany, zůstane nám pouze vršek.
2. Vršek PET lahve přilepíme tavnou pistolí zespod květináče (přes díru).
3. Korálek navlékneme na bavlnku.
4. Do víčka, pomocí nůžek, vytvoříme díru a provlékneme oba konce provázků.
5. Do díry s protaženým provázkem vsuneme svrchu kus špejle, na provázku uděláme uzel a přebytečné konce odstříhneme.

PRACOVNÍ POSTUP S DĚTMI:

1. Dětem připravím houbičky, štětce, barvy – mohou si namalovat králíčka libovolnou barvou.
2. Děti namočí houbičku do barvy a nanesou ji na celý povrch květináče.
3. Než květináč uschne, děti si natřou pomocí štětce uši stejnou barvou co květináč.
4. Poté můžeme na květináč nakreslit oči, fousky a pusu (na tmavý podklad kreslíme bílou fixou, na světlý černou fixou).
5. Po zaschnutí uší domalujeme vnitřech růžovou barvou.
6. Mladším dětem paní učitelka přidělá tavnou pistolí uši a nos. Starším dětem bude s lepením tavnou pistolí pomáhat.

FOTOPOSTUP:

Obr. 16 - výroba zvonku 1 (foto autor).

Obr. 17 - výroba zvonku 2 (foto autor).

Obr. 18 - výroba zvonku 3 (foto autor).

Obr. 19 - výroba zvonku 4 (foto autor).

Obr. 20 – výroba zvonku 5 (foto autor).

Obr. 21 – výroba zvonku 6 (foto autor).

Obr. 22 – výroba zvonku 7 (foto autor).

Obr. 23 – výroba zvonku 8 (foto autor).

Obr. 24 - výroba zvonku 9 (foto autor).

Zdroje:

- *Sluníčko*, 2022. Praha: CZECH NEWS CENTER, roč. 55, č. 3. ISSN 2695-0529.
- DOSTÁL, Jiří, Hana SPLAVCOVÁ, Miroslav BARTOŠEK a Pavlína ČÁSTKOVÁ. *Očekávané výstupy učení* [online]. 2020 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1dJ9g6PcGQd_799V-AWydD9IFX0L2usDl/view.

Batika

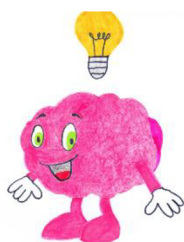
Autor: Tereza Jandajsková

Kdo může vyrábět: Děti od 4 let

Dopomoc: Pomůžeme dětem při zamotávání látky s utahováním provázku.

Zvládneme to za: cca 15 minut

DĚTI SE NAUČÍ:

Očekávané výstupy: Pozná metodou pokus omyl různé pracovní postupy, materiály a nástroje.

Upravuje povrchy materiálů nanášením barev.

Konkrétní dovednosti: Namočí látku ve vodě.

Uváže provázek.

Nanese speciální barvu na látku.

Promačkává nabarvenou látku.

MOTIVACE:

„Sice venku nemáme sníh, ale my si na ty padající sněhové vločky zahrajeme. Každý si vezme šátek (nejlépe bílý nebo modrý) a já vás proměním na sněhové vločky.“

- Zapnu zimní písničky nebo melodie.
- Když budou hrát písničky rychle, budeme s dětmi cupítat taky rychle. Když pomalu, budeme po koberci pomalu našlapovat. Při veselé písničce radostně poskakovat nebo ladně pobíhat.
- Šátky budou mít v rukách a sladí jejich pohyb s melodií.

CO BUDEME POTŘEBOVAT:

Materiály: Bílá látka, tlustý provázek, voda, speciální barva na textil (světle modrá).

Pomůcky: Kbelík, gumové rukavice.

BEZPEČNOST:

- Vyhrnout dětem rukávy a dát jim vestičky, aby si barvou neumazaly oblečení.
- Upozornit děti, aby látku namáčely opatrně a voda se nevylila na podlahu – riziko uklouznutí.

PRACOVNÍ POSTUP:

1. Na stůl, kde budeme látku barvit, dáme igelit.
2. Textil před barvením pořádně namočíme v teplé vodě a vyždímáme.
3. Látku děti různě zamotají a hustě obvážou provázkem.
4. Nasadí si gumové rukavice a vesty.
5. Připravenou barvu v lahvi, budou děti zblízka po malém množství na látku nalévat.
6. V průběhu barvení látku promačkávají, aby se barva dostala i doprostřed.
7. Po dokončení látku zabalíme do fólie a necháme pár hodin, ideálně celý den odležet.
8. Druhý den látku zbavíme provázků, několikrát propláchneme ve vlažné vodě a necháme uschnout (tento krok uděláme bez dětí).

FOTO - POSTUP:

Obr. 25 - batikování 1 (foto autor).

Obr. 26 – batikování 2 (foto autor).

Obr. 27 – batikování 3 (foto autor).

Obr. 28 - batikování 4 (foto autor).

Obr. 29 – batikování 5 (foto autor).

Zdroje:

- Batika za studena. *Zažeň nudu: tvoření a zábava nejen pro děti* [online]. Olomouc: Copyright, 2015, 3.6.2019 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.zazen-nudu.cz/clanky/batika-za-studena>.
- DOSTÁL, Jiří, Hana SPLAVCOVÁ, Miroslav BARTOŠEK a Pavlína ČÁSTKOVÁ. *Očekávané výstupy učení* [online]. 2020 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1dJ9g6PcGQd_799V-AWydD9IFX0L2usDl/view

Zvířátkové tašky

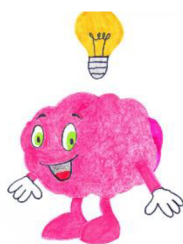
Autor: Tereza Jandějsková

Kdo může vyrábět: Děti od 4 let

Dopomoc: Dětem natočíme pomoci nůžek hřívu.

Zvládneme to za: 30 minut

DĚTI SE NAUČÍ:

Očekávané výstupy: Slovně vyjádří jednoduchý pracovní postup osvojený na základě vlastní tvůrčí zkušenosti.

Zpracovává drobný materiál.

Konkrétní dovednosti: Obkresluje, stříhá a lepí papír.

Drží správně fixu – špetkový úchop.

Vytváří kuličky z krepového papíru.

Popíše, jak bude dotvářet pozadí.

MOTIVACE:

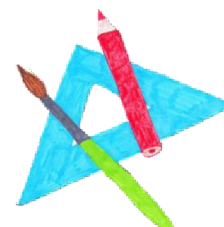
Děti budou chodit/běhat v předem vytyčeném kruhu.

- Nejprve si kruh děti jednou oběhnou.
- Druhé kolečko půjdou jako sloni do rytmu bubínku (pomalu).
- Třetí kolo jako opičky – rukou se budou škrábat na hlavě a druhou pod bradou, také do rytmu bubínku.
- Čtvrté kolo budou cupítat po špičkách jako papoušek – ruce na ramenou.
- Páté kolo půjdou jako žirafy – ruce natažené vzhůru.
- Šesté kolo se děti budou plazit jako hadi a mohou i syčet.
- A jako poslední kolo předvedeme lva – po čtyřech, řveme jako lvi.

CO BUDEME POTŘEBOVAT:

Materiály: Klasické barevné papíry, krepový papír, papírová taška

Pomůcky: nůžky, lepidla, černý fix,

BEZPEČNOST:

- Upozornit děti, jak se má a nemá zacházet s nůžkami.

PRACOVNÍ POSTUP:

1. Vybereme si žluté a oranžové papíry.
2. Na žlutý papír si obkreslíme ruku, hlavu a pomocí šablony na oranžový papír hřívu a ocas.
3. Hlavu přilepíme na hřívu a tu pak dokola prostříháme.
4. Obreslenou ruku (tělo lva) přilepíme doprostřed tašky, na ní hlavu s hřívou a na palec ruky ocas.
5. Hřívu dětem natočíme pomocí nůžek.
6. Nakonec domalujeme oči, pusku, nos a dráčky.
7. Pozadí si děti mohou doplnit, jak budou chtít – mráčky, sluníčkem, trávou z kuliček krepového papíru.
8. Tyto tašky můžeme využít k průběžnému zakládání obrázků dětí a na konci roku jim je dát.

FOTO - POSTUP:

Obr. 30 - dekorování tašky 1 (foto autor).

Obr. 31 - dekorování tašky 2 (foto autor).

Obr. 32 - dekorování tašky 3 (foto autor).

Obr. 33 - dekorování tašky 4 (foto autor).

ZDROJE:

- *Tvoříme s dětmi*, 2022. Praha: ESPRIT s.r.o. BOHEMIA, roč. 3, č. 1. ISSN 2695-0529.
- DOSTÁL, Jiří, Hana SPLAVCOVÁ, Miroslav BARTOŠEK a Pavlína ČÁSTKOVÁ. *Očekávané výstupy učení* [online]. 2020 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1dJ9g6PcGQd_799V-AWydD9IFX0L2usDl/view.

Výroba mýdla

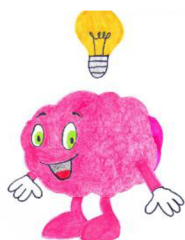
Autor: Tereza Jandějsková

Kdo může vyrábět: Děti od 4-6 let

Dopomoc: Dětem vyndáme mýdlo z formiček pomocí nože. Mladším dětem pomůžeme při strouhání mýdla.

Zvládneme to za: cca 20 minut

DĚTI SE NAUČÍ:

Očekávané výstupy: Pozná metodou pokus omyl různé pracovní postupy, materiály a nástroje.

Rozliší běžné materiály na základě smyslového vnímání.

Konkrétní dovednosti: Používá s opatrností struhadlo.

Zpracuje do hmoty barvu a vůni.

Vykrajuje různé obrazce pomocí vykrajovátko.

Pomocí čichu rozpozná různé vůně.

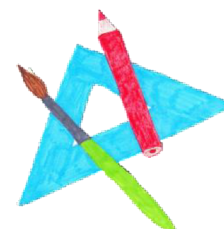
MOTIVACE:

- Sedneme si do komunitního kruhu a vysvětlíme dětem, proč je důležité si mýt ruce.
- Poté si vyzkoušíme pokus s namydlenými prsty.
 - Připravíme si velkou misku s vodou (stačí do poloviny misky) a do ní nasypeme mletý pepř.
 - Děti si strčí nemydlený prst do vody – pepř se nalepí na prst.
 - Když si prst namydlí a strčí ho do vody, pepř od prstu "odplave" na kraj.

CO BUDEME POTŘEBOVAT:

Materiály: Kostka mýdlové hmoty, aroma a barviva do mýdla, pečící papír.

Pomůcky: Vykrajovátko, zástěry, kapátko, gumové rukavice, misky, struhadla, nůž.

BEZPEČNOST:

- Upozorním děti na to, že při strouhání musí dávat pozor na prsty, aby se nestrouhly.

- Děti si musí vzít zástěru a vyhnout rukávy, aby se neumazaly.

PRACOVNÍ POSTUP:

1. Budeme pracovat s maximálně pěti dětmi.
2. Každému rozdáme kostku mýdlové hmoty.
3. Děti si oblečou zástěru a vezmou rukavice.
4. Nastrouháme mýdla do misky. Každé dítě nastrouhá svoji kostičku.
5. Přidáme aroma (4 kapičky) a barvivo, které si děti nabерou pomocí kapátka.
6. Každé dítě si hmotu v ruchách propracuje tak, aby vznikla jednotná hmota.
7. Když je hmota dostatečně propracovaná, uděláme placku na pečící papír a vykrojíme nějaký tvar.
8. Z vykrajovátek mýdlo dětem vyndáme pomocí nože.
9. Pak už mýdla dáme ztuhnout do ledničky.

FOTO - POSTUP:

Obr. 34 - výroba mýdla 1 (foto autor).

Obr. 35 - výroba mýdla 2 (foto autor).

Obr. 36 - výroba mýdla 3 (foto autor).

Obr. 37 - výroba mýdla 4 (foto autor).

Obr. 38 - výroba mýdla 5 (foto autor).

Obr. 39 - výroba mýdla 6 (foto autor).

ZDROJE:

- DOSTÁL, Jiří, Hana SPLAVCOVÁ, Miroslav BARTOŠEK a Pavlína ČÁSTKOVÁ. *Očekávané výstupy učení* [online]. 2020 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1dJ9g6PcGQd_799V-AWydD9IFX0L2usDl/view.

Pokladnička

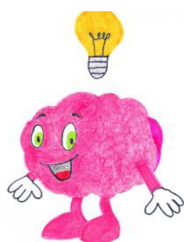
Autor: Tereza Jandějsková

Kdo může vyrábět: Děti od 4 let

Dopomoc: V případě složitějšího obrázku, ho mladším dětem vystříhneme.

Zvládneme to za: 30 min

DĚTI SE NAUČÍ:

Očekávané výstupy: Upravuje povrchy materiálů nanášením barev.

Uklidí po sobě, udržuje pořádek, zvládá jednoduché úklidové práce.

Konkrétní dovednosti: Drží správně štětec – špetkový úchop.

Nanáší barvu prstem na pokladničku.

Navlékne balónek na hrdlo sklenice.

MOTIVACE:

Hledání mincí.

- Děti půjdou na chodbu s jednou paní učitelkou.
- Druhá schová po třídě papírové mince (laminované), tak aby byly viditelné. Schová jich tolik, kolik je dětí.
- Děti budou mít za úkol, si každý najít jednu minci a jít ke stolečku.
- Kdo nebude moct najít, pomůžeme mu tím, že mu budeme říkat: „Zima, přīhořívá, hořī.“
- Kdo bude mít pokladničku hotovou, hodí si do ní papírovou minci.

CO VŠE BUDEME POTŘEBOVAT:

Materiály: Zavařovací sklenice, balónek.

Pomůcky: Akrylové barvy, tužka, nůžky, lepidlo, tavná pistole.

BEZPEČNOST:

- Upozornit děti, že se sklenicí musíme zacházet opatrně, aby nám neupadla a nerozbila se – děti by se mohly pořezat.
- Upozornit děti, aby si vytáhly rukávy a neumazaly si oblečení.

PRACOVNÍ POSTUP:

1. Děti si obkreslí a vystříhnou z papíru libovolný obrazec.
2. Doprostřed obrazce nanесou trochu lepidla a přilepí ho na sklenici.
3. Trochu barvy, kterou si vyberou, jim dáme do kalíšku.
4. Pomocí prstu nanесou barvu po celé sklenici. Barvy mohou kombinovat.
5. Když je barva nanесena, opatrně se obrazec sundá.
6. Navíko natáhneme balónek a uprostřed pomocí nožíku uděláme díрку na mince.

FOTO - POSTUP:

Obr. 40- výroba pokladničky 1 (foto autor). Obr. 41 - výroba pokladničky 2 (foto autor).

Obr. 42 - výroba pokladničky 3 (foto autor). Obr. 43 - výroba pokladničky 4 (foto autor).

Obr. 44 - výroba pokladničky 5 (foto autor).

ZDROJE:

- DOSTÁL, Jiří, Hana SPLAVCOVÁ, Miroslav BARTOŠEK a Pavlína ČÁSTKOVÁ. *Očekávané výstupy učení* [online]. 2020 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1dJ9g6PcGQd_799V-AWydD9IFX0L2usDl/view.

6. ZÁVĚR

Bakalářská práce se zaměřuje na metodiky zpracování materiálů vycházejících z tradičních řemesel. V teoretické části jsme si charakterizovali předškolní dítě z hlediska jeho specifík myšlení a jednání, fantazie a představivosti a fyzického vývoje, kde jsme se více zaměřili na rozvoj jemné motoriky, protože ta se nejvíce podílí na průběhu pracovních činností. V další kapitole jsme se seznámili s oblastí kreativity. Ve třetí kapitole jsme si rozebrali technickou výchovu z pohledu RVP PV, kde jsme se podrobněji zaměřili na vzdělávací obsah, vzdělávací metody, formy a bezpečnost. V poslední kapitole jsme si představili historii a proces výroby jednotlivých řemesel.

V praktické části nalezneme sedm metodických listů navržených pro děti od 4 let a doplněných o fotopostup. Tyto listy lze formulovat i na jiná témata, takže jejich využitelnost je o to větší.

Ověřování těchto listů probíhalo v rámci souvislé praxe v Mateřské škole Výprachtice. Díky ověřování praktické části, jsem mohla metodické listy poupravit, hlavně co se týče dopomoci a samotného postupu. Děti byly z práce s netradičními materiály nadšené a některé si chtěly výrobků udělat více. Bylo poznat, že děti nejsou zvyklé pracovat s jinými materiály, než je papír. Z tohoto důvodu, ale také z toho časového jsem prakticky neověřila tvoření tašky z papírového materiálu. Největší úspěch měla výroba mýdla z mýdlové hmoty, které si děti následně odnesly domů. Paní učitelce se výroba také moc líbila, tento postup chtějí využít i ke Dni matek. Vytváření masek z těsta na vizovické pečivo bylo časově nejnáročnější. Masky byly hodně tlusté, musely se nechat vyschnout dva dny na teplém místě, takže je potřeba vyčlenit si na tento výrobek více času. Zajímavá byla také batika látky, kterou jsme využili k vytvoření zimní krajiny pro lyžaře (z papírových ruliček). Pro děti bylo ale velmi obtížné dostatečně svázat tak velký kus látky provázkem. Výrobu pokladničky lze využít s větší dopomocí, i s mladšími dětmi. Pro děti bylo nanášení barvy pomocí prstů přitažlivější než klasicky štětcem a vyhrály si také s barvami, jejichž výběr byl čistě na nich. Na výrobu zvonečků jsem se těšila nejvíc. Dětem bylo potřeba vysvětlit, jak nanášet barvu na zvoneček. Měli tendenci barvu houbičkou roztírat a ne tiskat. Vykraiování a zdobení perníčků nedělalo dětem problém, protože většina doma s perníčky pomáhá na Vánoce. U všech metodických listů platí, že je ideální pracovat ve skupinkách 4-5 dětí najednou.

SEZNAM LITERATURY

Knižní zdroje:

- BAJTOŠ, Ján a Jozef PAVELKA. *Základy didaktiky technickej výroby*. Prešov: Prešovská univerzita, 1999. ISBN 80-887-2246-2.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.
- BLATNÝ, Marek. *Psychologie celoživotního vzdělání*. Praha: Univerzita Karlova: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3462-3.
- KOCOUREK, Jaroslav a Marek PODHORSKÝ. *Stará řemesla*. Olomouc: Agentura Rubico, 2017. Naše země. ISBN 978-80-7346-213-0.
- KOCOUREK, Jaroslav a Marek PODHORSKÝ. *Stará řemesla 2*. Olomouc: Agentura Rubico, 2018. Naše země. ISBN 978-80-7346-225-3.
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0852-3.
- KROPÁČ, Jiří. *Didaktika technických předmětů: vybrané kapitoly*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0848-1.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada Publishing, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.
- MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ, ed. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Třetí vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0977-5.
- NÁDVORNÍKOVÁ, Hana, Bohuslava ŠTANCLOVÁ, Helena HAZUKOVÁ, Renata LEŽALOVÁ, Simona PIŠLOVÁ, Zuzana ŠTEFÁNKOVÁ a Alena VÁCHOVÁ. *Rozvíjíme vnímání a tvořivost dětí: dítě a jeho psychika - poznávací schopnosti a funkce*. Praha: Raabe,

2014. *Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání*. ISBN 978-80-7496-163-2.

• PROVÁZKOVÁ STOLINSKÁ, Dominika. *Polytechnické vzdělávání v prostředí mateřské školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4735-3.

• SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4718-217.

• *Sluníčko*, 2022. Praha: CZECH NEWS CENTER, roč. 55, č. 3. ISSN 2695-0529.

• SULZENBACHER, Gudrun. *Zapomenutá řemesla a život na venkově*. Druhé, upravené české vydání. Praha: Slovart, 2017. ISBN 978-807-5293-503.

• ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 3. upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2433-0.

• ŠMELOVÁ, Eva a Michaela PRÁŠILOVÁ. *Didaktika předškolního vzdělávání: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Portál, 2018. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-262-1302-4.

• THOROVÁ, Kateřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. 2. vydání. Praha: Portál, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-262-0714-6.

• *Tvoříme s dětmi*, 2022. Praha: ESPRIT s.r.o. BOHEMIA, roč. 3, č. 1. ISSN 2695-0529.

• VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2. dopl. a přeprac. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

• VLASÁKOVÁ, Olga. *Od medu k perníku*. Brno: Rovnost, 1996. ISBN 80-858-2618-6.

• VONDRUŠKA, Vlastimil. *Sklářství*. Praha: Grada, 2002. Řemesla, tradice, technika. ISBN 80-247-0261-4.

• VONDRUŠKOVÁ, Alena a Vlastimil VONDRUŠKA. *Řemesla a výroba*. Praha: Vyšehrad, 2015. Průvodce českou historií. ISBN 978-80-7429-634-5.

- WEIß, Gustav. *Keramika: umění z hlíny: kulturní dějiny a keramické techniky*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1954-2.
- ŽÁK, Petr. *Kreativita a její rozvoj*. Brno: Computer Press, 2004. Business books. ISBN 80-251-0457-5.

Internetové zdroje:

- Batika za studena. *Zažeň nudu: tvoření a zábava nejen pro děti* [online]. Olomouc: Copyright, 2015, 3.6.2019 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.zazen-nudu.cz/clanky/batika-za-studena>
- DOSTÁL, Jiří, Hana SPLAVCOVÁ, Miroslav BARTOŠEK a Pavlína ČÁSTKOVÁ. *Očekávané výstupy učení* [online]. 2020 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1dJ9g6PcGQd_799V-AWydD9IFX0L2usDI/view
- *Historie vizovického pečiva*. HALOVA PEKÁRNA [online]. Vizovice, 2014 [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://halovapekarna.webnode.cz/vizovicke-pecivo/historie/>
- *Legendární vizovické pečivo zvládnete upéct i doma, ale snadné to není*. IReceptář.cz [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 14.12.2019 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.ireceptar.cz/hobby/vizovicke-pecivo-recept-na-testo-tvary-vanocni-ozdoby-20191215.html>
- *O tom, co to je a jak vzniká mýdlo*. Řemeslná mýdlárna - čarovný mlýn [online]. Brno: GlobeWeb Czech s.r.o, 2022, 25.10.2016 [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: https://www.carovnymlyn.cz/blog/2016/10/6-16_-o-tom_-co-to-je-a-jak-vznika-mydlo
- *Použití výrobků ze skla*. Asociace sklářského a keramického průmyslu v ČR [online]. Praha: NETservis, 2022 [cit. 2022-01-13]. Dostupné z: <https://askpccr.cz/o-skle/pouziti-vyrobku-ze-skla>
- *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Praha: MŠMT, 2021 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/>
- *Techniky výroby vizovického pečiva*. HALOVA PEKÁRNA [online]. Vizovice: Webnode, 2014 [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://halova-pekarna.webnode.cz/vizovicke-pecivo/techniky-vyroby/>

- *Toulavá kamera: Modrotisk*. Česká televize: iVysílání [online]. Česká televize, 1996, 27.1. 2019 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126666764-toulava-kamera/219562221500004/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr.1–Mozek (ilustrace autor).</i>	33
<i>Obr. 2 - Pomůcky (ilustrace autor).</i>	33
<i>Obr. 3 - pečení perníčků 1 (foto autor).</i>	34
<i>Obr. 4 - pečení perníčků 2 (foto autor).</i>	34
<i>Obr. 5 - pečení perníčků 3 (foto autor).</i>	34
<i>Obr. 6 - pečení perníčků 4 (foto autor).</i>	34
<i>Obr. 7 - pečení perníčků 5 (foto autor).</i>	35
<i>Obr. 8 - výroba masky 1 (foto autor).</i>	37
<i>Obr. 9 - výroba masky 2 (foto autor).</i>	37
<i>Obr. 10 - výroba masky 3 (foto autor).</i>	38
<i>Obr. 11 - výroba masky 4 (foto autor).</i>	38
<i>Obr. 12 - výroba masky 5 (foto autor).</i>	38
<i>Obr. 13 - výroba masky 6 (foto autor).</i>	38
<i>Obr. 14 - výroba masky 7 (foto autor).</i>	38
<i>Obr. 15 - výroba masky 8 (foto autor).</i>	38
<i>Obr. 16 - výroba zvonku 1 (foto autor).</i>	41
<i>Obr. 17 - výroba zvonku 2 (foto autor).</i>	41
<i>Obr. 18 - výroba zvonku 3 (foto autor).</i>	42
<i>Obr. 19 - výroba zvonku 4 (foto autor).</i>	42
<i>Obr. 20 - výroba zvonku 5 (foto autor).</i>	42
<i>Obr. 21 - výroba zvonku 6 (foto autor).</i>	42
<i>Obr. 22 - výroba zvonku 7 (foto autor).</i>	42
<i>Obr. 23 - výroba zvonku 8 (foto autor).</i>	42

<i>Obr. 24 - výroba zvonku 9 (foto autor).</i>	43
<i>Obr. 25 - batikování 1 (foto autor).</i>	45
<i>Obr. 26 – batikování 2 (foto autor).</i>	45
<i>Obr. 27 – batikování 3 (foto autor).</i>	45
<i>Obr. 28 - batikování 4 (foto autor).</i>	45
<i>Obr. 29 – batikování 5 (foto autor).</i>	46
<i>Obr. 30 - dekorování tašky 1 (foto autor).</i>	48
<i>Obr. 31 - dekorování tašky 2 (foto autor).</i>	48
<i>Obr. 32 - dekorování tašky 3 (foto autor).</i>	49
<i>Obr. 33 - dekorování tašky 4 (foto autor).</i>	49
<i>Obr. 34 - výroba mýdla 1 (foto autor).</i>	51
<i>Obr. 35 - výroba mýdla 2 (foto autor).</i>	51
<i>Obr. 36 - výroba mýdla 3 (foto autor).</i>	52
<i>Obr. 37 - výroba mýdla 4 (foto autor).</i>	52
<i>Obr. 38 - výroba mýdla 5 (foto autor).</i>	52
<i>Obr. 39 - výroba mýdla 6 (foto autor).</i>	52
<i>Obr. 40 - výroba pokladničky 1 (foto autor).</i>	54
<i>Obr. 41 - výroba pokladničky 2 (foto autor).</i>	54
<i>Obr. 42 - výroba pokladničky 3 (foto autor).</i>	54
<i>Obr. 43 - výroba pokladničky 4 (foto autor).</i>	54
<i>Obr. 44 - výroba pokladničky 5 (foto autor).</i>	55

PŘÍLOHY

Obr. 45 - ukázka výroby mýdla (foto autor).

Obr. 46 – ukázka batikování (foto autor).

Obr. 47 – ukázka výroby masky (foto autor).

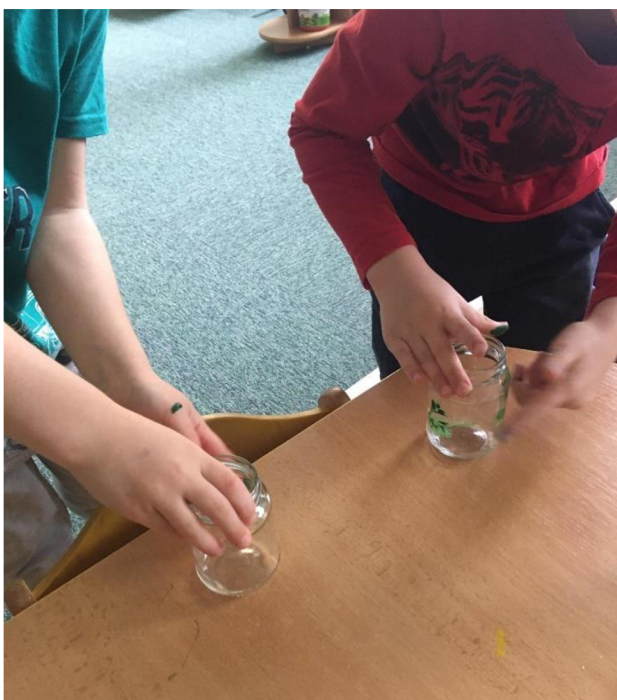
Obr. 48 – ukázka výroby zvonečku (foto autor).

Obr. 49 – ukázka zdobení perníčků (foto autor).

Obr. 50 – ukázka výroby pokladničky (foto autor).

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Tereza Jandejšková
Katedra nebo ústav:	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Hana Bučková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Metodiky zpracování materiálů vycházejících z tradičních řemesel
Název v angličtině:	Methodical sheets for processing materials based on traditional crafts
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na metodiky zpracování materiálů vycházející z tradičních řemesel. Práce se dělí na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku předškolního dítěte. Dále pak na kreativitu. Technickou výchovu v mateřské škole z pohledu RVP PV, bezpečnosti, metod a forem vzdělávání. V poslední kapitole jsou popsány vybraná tradiční řemesla a jejich historie. Praktická část obsahuje sedm metodických listů, které slouží pro praktické využití v mateřské škole. Metodické listy jsou ověřeny s dětmi v mateřské škole.
Klíčová slova:	Tradiční řemesla, historie řemesel, předškolní vzdělávání, technická výchova.
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is focused on the methodologies of processing materials based on traditional crafts. The work is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part is focused on the characteristics of a preschool child. Then to creativity. Technical education in kindergarten from the point of view of RVP PV, safety, methods and forms of education. The last chapter describes selected traditional crafts in terms of their history. The practical part contains seven methodological sheets, which are used for practical use in kindergarten. Methodical sheets are verified with children in kindergarten.
Klíčová slova v angličtině:	Traditional crafts, history of crafts, preschool education, technical education.
Přílohy vázané v práci:	Ukázka ověřování metodických listů s dětmi.

Rozsah práce:	62 stran
Jazyk práce:	Český